

SLOVENSKI

izdaja in tiska Glasopisno podjetje slovenski poročevalci - Direktor: Rudi Janžura. Glavni in odgovorni urednik: Sergej Vošnjak. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1 in 1, telefon 23-522 do 23-524 - Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1-11, telefon 3-522 do 23-526 - Oglasi: oddelček Ljubljana, Titova cesta 1, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832. - Poštni predal št. 28. - Ziro račun pri Komunalni banki Ljubljana št. 600-704/1-367 - Mesečna naročnina 230 din.

Poročevalci

OBISK INDONEZJSKEGA PREMIERA DŽUANDE KARTAVIDŽAJE

Potrditev prijateljskih vezi

Na slovesnem kosilu sta Edvard Kardelj in Džuanđa Kartavidžaja izmenjala zdravici, v katerih sta poudarila prisrčne silke in plodno sodelovanje med obema državama

BEograd, 13. okt. (Tanjug). Podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj s soprogo je priredil danes v prostorih zveznega izvršnega sveta sveto kosilo na čast predsednika vlade republike Indonezije Džuanđe Kartavidžaje. Poleg soproge visokega gosta sta bila na kosilu še generalni sekretar indonezijskega ministrstva za zunanje zadeve Suvito Kusumovidagdo, veleposlanik Indonezije v Jugoslaviji Sudarsono in ostali člani spremstva; z jugoslovanske strani so bili med drugim na kosilu: predsednik zvezne ljudske skupščine Stambolić, podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković, podpredsednik zvezne ljudske skupščine Pavle Gregorić in predsednik ljudskega odbora Beograda Djurica Jojkić.

Med kosilom sta podpredsednik Kardelj in premier Džuanđa izmenjala zdravici. V svoji zdravici je podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj dejal: »POSEBNO SE VESELIM, DA LAHKO MED NAMI POZDRAVIM G. DŽUANĐO KARTAVIDŽAJA, PREDSEDNIKA VLADE INDONEZIJE, DRŽAVE, V KATERO NAS POVEZUJEJO ODNOSI ISKRENEGA PRIJATELSTVA IN DA IZRAZIM NJEMU TER NJEGOVIH SODELAVCEM PRISRČNO DOBRODOŠLICO.

Vlada in narodi Jugoslavije so že lahko pozdravili kot svojega gosta predsednika republike Indonezije G. Sudarsono. Njegova dva obiska sta mnogo pomenila za poglobitev prijateljstva in sodelovanja med našima državama. Vaš prihod pa pozdravljamo kot nadaljevanje takih stikov in kot še eno potrdilo težnjavi obeh držav, da se te prijateljske vezi še učvrstijo.

Medsebojna izmenjava stališča bo toliko bolj prijetna, ker smo pri naših pogledih že našli izredno sorodnost. Narodi Jugoslavije so z velikimi simpatijami spremljali in spremljajo borbo Indonezije za nacionalno osvoboditev in združitve vseh njenih delov. Naša zaskrbljenost zaradi poskusa zunanje vmešavanja v zadeve narodov Indonezije je toliko večja. Jugoslovanski narodi znajo ceniti borbo narodov za nacionalno neodvisnost, ker so se tudi sami steletja morali boriti za svojo osvoboditev. Zato nam je vaša borba ne glede na geografsko oddaljenost toliko bližja in razumljivejša.

Prepričani smo, da predstavljajo nacionalne težnje, enakopravnost in enostranska ekonomska ter politična odvisnost enega izmed glavnih vzrokov mednarodnih sporov in napetosti. Pogosto tujemu miru lahko vzpostavijo le svobodni in enakopravni narodi. Zato gledamo v vsaki razširjeni neodvisnih in svobodnih narodov depresno miru in napredku. Čim hitreje bo to spoznanje postalo vodilo v mednarodnih odnosih, tem prej bo človeštvo doseglo mir in napredok, pa tudi resnično zbiranje in sodelovanje narodov.

Razumljivo je, da priznavanje načel neodvisnosti in enakopravnosti narodov danes še ne zagotavlja tudi dejanske neodvisnosti in enakopravnosti med narodi. Razdeljenost sveta na gospodarsko nezavite in razvite države še naglablja sodbene mednarodne in družbene naprotja. Gospodarska pomoč nezavitim državam je zato nezbežna vrtnost današnjega časa in skrajni čas je, da zaveznice države, organizirane v OZN,

sega tedanjega podpredsednika Vukmanovića v naši državi, ki je proslavo našega dneva neodvisnosti lani oblepal s svojo navzočnostjo v Džakarti. Zadovoljen sem, da ga vidim tukaj z nami.

Moral bi priti — kakor sem bil obljubil — v začetku tega leta. Okoliščine, ki so vam dobro znane, so mi preprečile, da bi izpolnil to obljubo in zato sem s posebnim zadovoljstvom prišel z odobritvijo svojega predsednika in svoje vlade, ker se je položaj v moji državi normaliziral in sta bila vzpostavljena zakon in red skoraj v vseh krajih, v katerih je prišlo do neredov.

Poseben sem zadovoljen, da sem tukaj, ker sem prepričan, da bodo takšni stiki koristni in da so bili prejšnji stiki zmeraj uspešni. Zato z zanimanjem pričakujem, da si bomo ponovno izmenjali mnenja.

Lahko rečem, gospod podpredsednik, da je indonezijsko ljudstvo prav tako zadovoljno, ko vidi izrazito podobnost stališč med obema našima državama. V nekaterih pomembnih mednarodnih problemih so ta stališča skoraj istovetna.

Tržno verujem v 10 načel, — sprejetih na bandunški konferenci, in drzmem si trditi, da bi lahko bila Jugoslavija — čeprav ne zemljepisno, temveč duhovno — članica te konference. Lahko se sklicujem na naša skupna sporočila, objavljena tukaj v Beogradu in Džakarti, da bi to dokazal.

Nedavna zgodovina je zares pokazala, da kolonializem in neenakost ali gospodarska in politična odvisnost povzročajo mednarodno napetost, ali pa so njeni vzroki, da so spravljale in da lahko tudi v prihodnje spravijo svet do »roba svetovnega spopada.

Mi verujemo v osvoboditev kolonialnih narodov kot v glavni pogoj za trajen mir in socialni napredok. Mi verujemo v mir ne samo kot v načelo, ampak tudi kot v potrebo za mednarodno sodelovanje, razumevanje med narodi in napredok človeštva. Mi ne verujemo samo v formalno enakost — prizadevali si bomo dosegli enakost, ki sloni na materialnih pogojih.

Mi skupaj z vami vidujemo, da bo treba še marsikaj storiti v tem pogledu, da bi položaj manj razvitih držav bolje razumelo več članic OZN in da bi morali gospodarsko pomoč tehnično nerazvitim državam organizirati na temelju širokega mednarodnega sodelovanja.

Vladi obeh naših držav vodita aktivno in neodvisno politiko, ki temelji na miroljubni koeksistenci, kar dokazuje, da ne odobravamo samo pasivne koeksistencije. Ko smo sedli te politiki, smo se v okviru OZN in drugod izven nje na vso moč trudili, da

PREDSEDNIK REPUBLIKE DFLAVCEM V ZENICI

Strokovnjaki v podjetjih imajo veliko vlogo

Zenica, 13. okt. (Tanjug). Na večeršnjem slavnostnem kosilu je predsednik republike Tito v svojem odgovoru na zdravico predsednika delavskega sveta v zenicki železarni, dejal med drugim:

»Moram reči, da je napravil name skupno z molimi, tovaršiški sodelavci zelo velik vtis nagel razvoj vašega kombinata. Kakor je prej omenil predsednik vašega delavskega sveta, sem danes tukaj že šest let in ko prejemam vaš razvoj, lahko rečem, da ste napravili velik skok od mojega zadnjega obiska do danes. Želim vam, da bi šli še hitreje naprej.

Hotel pa bi obenem spomniti vas na stvar, ki sem jo danes samo mimogrede omenil. Ker so tukaj navzoči tudi inženirji in strokovni delavci vašega podjetja, bi priporočil njim in drugim članom kolektiva, naj posvetijo največjo pozornost organizaciji podjetja. Vem, da imate precej težav, da imate mnogo nestrokovnih delavcev, ki prihajajo iz vasi, in da ne morete že sedaj uresničiti vsega, kar

Slovesen sprejem v Beogradu

Včeraj jutraj je prispel v Beograd indonezijski premier Džuanđa Kartavidžaja — Na železniški postaji ga je sprejel podpredsednik Edvard Kardelj

BEograd, 13. okt. (Tanjug). Predsednik vlade republike Indonezije Džuanđa Kartavidžaja je danes prispel v Beograd na desetdnevni uradni obisk v Jugoslavijo. Na beograjski železniški postaji so gostu iz prijateljske države priredili slovesen sprejem. Dobrodošlico mu je zadel podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in drugi visoki funkcionarji.

Na slovesno okrašenem postajo je poseben vlak pripeljal točno ob devetih. Potem, ko sta stopila iz vlaka, sta se premier Džuanđa in njegova soproga prisrčno njovala s podpredsednikom Kardeljem in tovarišico Pepco Kardelj. H gostom je pristopila skupina pionirjev in jim izročila šopke cvetja. Premier Džuanđa je zatem predstavil podpredsedniku Kardelju člane svojega spremstva generalnega sekretarja ministrstva za zunanje zadeve Suvita Kusumovidagdo

in druge civilne ter vojaške osebnosti. Podpredsednik Kardelj je predstavil visokemu gostu državnega sekretarja za obrambo generala Ivana Gošnjaka, člana zveznega izvršnega sveta Hasana Brkića in druge.

Nato je vojaška godba zaigrala državni himni Indonezije in FLRJ. Predsednik vlade republike Indonezije in podpredsednik zveznega izvršnega sveta sta zatem pregledala častno četo gardistov. Podpredsednik izvršnega sveta Edvard Kardelj je nato premieru Džuanđi predstavil še ostale funkcionarje, ki so prisostvovali sprejemu: podpredsednik zvezne ljudske skupščine Pavla Gregorića, člane zveznega izvršnega sveta Milentija Popovića, Velimira Stojnića, Ljuba Babića, generalnega sekretarja predsednika republike Lea Mateša in druge. Veleposlanik republike Indonezije Sudarsono pa je premieru Džuanđi predstavil člane veleposlanštva.

Predsednik vlade republike Indonezije je zatem prebral naslednjo izjavo: »Vaša ekscelenca, podpredsednik Kardelj in prijatelji! Po 72-urnem dolgem potovanju, dan in noč, na katerem smo prešli na zračnih, morskimi in kopenskih poteh več kot 10.000 milj. smo nazadnje prispeli v Beograd. — Željno smo pričakovali ta dan, ko bomo lahko med jugoslovanskim ljudstvom in njegovimi voditelji. Moja soproga, spremstvo in jaz osebno smo zelo srečni, da prihajamo na obisk dobre volje v vašo državo. S seboj prinašam tople in prijateljske pozdrave predsednika Sukarna in vlade narodov Indonezije Jugoslaviji. Sem smo prišli tudi zato, da ponovno potrdimo prijateljske odnose, ki obstajajo med našima državama. V tem pogledu sem prepričan, da se boste strinjali z menoj, da sta veleposlanik Pavlič in veleposlanik

Sudarsono dala svoj pomemben prispevek za uresničitev tega cilja. Čeprav sta Jugoslavija in Indonezija daleč ena od druge, imata kljub temu obe naši državi skupne poteze, ki so dobro jamstvo za ugodne in prijateljske odnose med nami na številnih področjih.

Vaša ekscelenca in prijatelji! Sem smo prišli odprtega srca in nimamo nobene posebne zahteve, vendar bi želeli slišati in razumeti nekatere osnovne misli in ideje jugoslovanskih voditeljev o tekočem dogajanju v svetovnih problemih — ekonomskih, političnih ali drugih, ki direktno vplivajo na svet in na nas posebno.

Čeprav sta po drugi svetovni vojni tehnična civilizacija in politična emancipacija narodov napredovali v velikih skokih, vsi dobro veste, da se je svet srečal s tolikimi problemi, da se neko novo ravnotežje, zasnovano na enakosti in pravici, ne bi moglo takoj uresničiti. Vendar mi nismo obupali v vprašanju bodočega gibanja človeka k miru, napredku in pravici na vsem svetu. Človek ima sedaj umsko moč in fizična sredstva za rešitev vprašanja svoje blaginje. Verujemo, da bo svet kmalu obogačen z raznimi skupnimi gledišči narodov ali njihovih skupin, ki bodo eni druge spoštovali in se spodbujali k še večjim stvaritvam in izpopolnjevanju.

Nazadnje smo prišli sem tudi zato, da bi si pridobili izkušnje in pregled velikega dela, ki ga opravljata. Ne moreni naporji jugoslovanske

DELEGACIJE IN OBISKI

New Delhi. — Jugoslovanska delegacija na čelu z Nikolom Minčevićem, ki je prisostvovala na letnem zasedanju Mednarodne banke in monetarnega fonda v New Delhiju, je davi odpotovala v letalom v Jugoslavijo.

Beograd. — Delegacija nizozemskih gospodarstvenikov, v kateri sta direktor državnih rudnikov Nizozemski Weers in direktor mednarodnega sejma v Utrechtu Van Royen in še šest visokih gospodarskih

VREME

Napoved za torek: Precej oblačno vreme. Nočne temperature med 2 in 7. v Primorju 13. Najvišje dnevene okoli 15. v Primorju do 20 stopinj C. Na Primorskem prehodno burja

SAHOVSKO PRENSTVO SLOVENIJE

Pri vrhu vse po starem
REZULTATI VII KOLA: Lončar : inž. Krivec 0:1. Puc : Tomšič, Guzel : Plavčak, Vošnjak : Parma, Krišnik : Germek, Remi, Lešnik : Bajec, Draškler : Stupica in Njegovan : Bavdek prekinjeno. Nedokončana partija II. kola Njegovan : Vošnjak 1:0. Vodi še nadalje Puc s 5 točkami. Nadaljnja mesta držijo: Germek in Parma 4,5, Stupica 4 (0), Plavčak 4, Bajec in Njegovan 3,5 (1) itd.

Pet pogojev za pomiritev

Peking, 13. okt. (Tanjug). Iz mnogih dokumentov zadnjih dni je razvidno, da Kitajci zelo zamerijo Američanom, da se ti »pogajajo o kitajskem ozemlju«. »Zen Min Zi Bao« postavlja pet osnovnih pogojev, ki bi jih morale ZDA sprejeti, da bi na ta način pokazale pripravljenost da se spor reši na miren način. Ti pogoji so: prenehanje spremljanja Cankajškovihih ladij, prenehanje kršenja kitajskih teritorialnih voda in zračnega prostora, prenehanje vojnih provokacij in groženj, prenehanje vmešavanja v notranje zadeve Kitajske in umik vseh oboroženih sil s Formoze in drugih otokov v Formoški ožini.

Uspešno delo seminarjev

V Trbovljah je začel delo že četrti seminar za vodilne komuniste, ki študirajo gradivo VII. kongresa in program KZJ. Iz razgovorov s seminaristi sem se prepričal, da je oblika seminarja, kakršno so uvedli v Trbovljah, zelo primerna in koristna, ker zagotavlja dober uspeh. Na seminarjih namreč povezujejo individualni in kolektivni študij, kar terja sodelovanje vsakega udeleženca seminarja. Za razliko od prejšnjih seminarjev, udeleženci tokrat niso samo pasivni poslušalci, ker jih sam način študija sili, da najprej sami dobro preučijo določeno snov, nato pa s izmenjavami mnenj razčistijo vsa nejasna vprašanja, na katera so našli pravi odgovor. Vodna predavanja, ki trajajo najdlje poludnežno uro, pa so dejansko samo osnova za poznejše delo v krožkih, ker opozorijo seminariste na najaktualnejša vprašanja, ki jim morajo posvetiti največ pozornosti. Na koncu pa so vsak dan še dveurni razgovori vseh udeležencev, ki izčrpajo tudi vsa tista vprašanja, na katera niso dobili odgovora že v krožkih.

Sestanev zastopnikov filozofskih fakultet

Beograd, 13. okt. (Tanjug.) Zastopniki vseh filozofskih fakultet so danes razpravljali v Beogradu o možnostih za izenačenje sistema študiranja na filozofskih fakultetah, ker so velike razlike v učnih načrtih in študijskih programih, kar otežuje neposrednejše sodelovanje med fakultetami. Studentom pa onemogoča nadaljevanje študija ob prehodu na filozofsko fakulteto druge univerze.

Poseben problem je vsklajevanje študijskega sistema s potrebami srednjih šol po strokovnjaki. Filozofske fakultete v Ljubljani in Zagrebu ter deloma v Sarajevu so uvedle kot obvezno specializacijo strokovnjakov za dva predmeta, v Beogradu, Skoplju in Novem Sadu pa se šola samo za en predmet. Da bi to podrobneje proučili, so sklenili, da bo sredi novembra v Beogradu posvetovanje, na katerem bodo na podlagi referatov sprejeli primerne sklepe in določili ukrepe za ureditev vseh teh vprašanj.

Cene v gostinstvu

Včeraj je bil pri republikanski gostinski zbornici sestanek s predsedniki in tajniki okrajnih gostinskih zbornic, na katerem so obravnavali vprašanje cen gostinskimi storitvam v zvezi s zvišanjem cen sladkorja, moka in kruha. Iz poročil, ki so jih podali predstavniki zbornic je razvidno, da so skoraj vse gostinske gospodarske organizacije pravilno dojele pomen ukrepov Zveznega izvršnega sveta za zvišanje cen gostinskih storitvam. Bilo je sicer nekaj primerov zviševanja cen, toda na intervencijo zbornicnih organizacij in organov tržnih inspekcij, je bilo tudi to preprečeno.

Nadalje je bilo ugotovljeno, da ni opravičljivih razlogov za zviševanje cen uslugam v obratih, kjer je promet s hrano malenkost, kakor tudi ne v primerih kjer so ljudski odbori pri odmeri družbenih obveznosti dali zadostno stimulacijo za pripravljavanje hrane. Vpliv zvišanja cen sladkorja, moka in kruha pride bolj do izraza v obratih, ki se ukvarjajo pretežno ali pa izključno s priprav-

Ker sem tudi sam prisostvoval razpravam na seminarjih, lahko ugotovim, da so bile zelo konkretne in v zvezi s problemi v trbovski občini. Na teh razpravah so komunisti dobili tudi koristna navodila, kako naj rešujejo določene probleme, na katere so tudi že prej našli pri svojem vsakodnevnem delu, ki jih niso znali pravilno in dovolj učinkovito rešiti. Seminarji, kakor so jih organizirali v Trbovljah, so koristni tudi zato, ker se vodilni komunisti šest dni lahko povsem posvetijo samo študiju kongresnega gradiva. Na seminarjih se je pokazalo, kako škodljivo je, če so posamezniki preveč obremenjeni s različnimi političnimi funkcijami in odgovornimi dolžnostmi, kar zaradi tega povsem zamenjajo svoje politično-ideološko izpopolnjevanje preko individualnega študija ali na druge načine. Posledice tega se

Premalo investicij za promet

Pripombe Zvezne prometne zbornice k načrtu predloga zveznega družbenega plana za prihodnje leto

BEograd, 13. okt. (Tanjug.) Izvršni odbor Zvezne prometne zbornice je danes proučeval načrt predloga zveznega družbenega plana za prihodnje leto, kolikor govori o investicijah v promet. Ugotovili so, da se predlogi Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje in posameznih prometnih panog razlikujejo glede obsega investicij.

Načrt predloga plana, ki so ga izdelali v Zveznem zavodu za gospodarsko planiranje, ne določa, kakor so poudarili na seji, investicij v promet v obsegu, kakor ga predvideva petletni program. Nadalje so navedli, da predlagana višina investicij ne zagotavlja zadostne ublažitve nesorazmerij med prometom in drugim gospodarskim panogami, zaradi česar je izvršni odbor zbornice mnenja, da promet ne ustreza splošnemu gospodarskemu razvoju, zlasti pa ne bo zadovoljil povečanih potreb industrije in kmetijstva. Pri tem zlasti zaostajata rečni in železniški promet.

Izvršni odbor je mnenja, da je treba prihodnje leto dati potrebna sredstva za rekonstruk-

kajpak nujno odražajo tudi v njihovemu delu, ki čisto nima prave idejne vsebine. Udeleženci vseh treh seminarjev so prav zato izrazili zadovoljstvo, ker se jim je nudila priložnost, da se v šestih dneh lahko podrobno prečitali gradivo VII. kongresa in programa KZJ, kar jim bo koristilo pri njihovem vsakodnevnem delu. Seminarji pa so hkrati tudi najboljši način, prek katerega lahko občinski komitei ZKS pomagajo osnovnim organizacijam pri njihovem študiju. Udeleženci vseh štirih seminarjev, ne pravi okrog 160 vodilnih komunistov, se bo namreč vključilo v študij osnovnih organizacij ZK, ki ga bodo pravilno usmerjali ali vodili. Zelo prizadeta in ustvarjalna razprava na seminarjih, v kateri je sodelovala večina udeležencev seminarja, daje upanje, da bo osnovni namen seminarjev dosežen.

Izvoz v septembru

Beograd, 13. okt. (Tanjug.) Jugoslovanski izvoz v septembru letos je dosegel vrednost 9,5 milijarde dinarjev in je bil skoro za 1,5 milijarde manjši kakor v avgustu.

Višina nagrade za izredno delo in posebne uspehe se bo določala v skladu s ustvarjenimi rezultati, vendar pa v enem letu ne sme presegati dvomesečne plače uslužbenca. O nagradah bo sklepala starištna ustanova v soglasju s organi, pristojnimi za finance in splošno upravo. Pojavilo se je tudi mnenje, da bi morali s predlogom za nagradovanje seznaniti delovni kolektiv.

Cezurno delo se lahko nagradi, kakor določa načrt tega sveta o izpremembah in izpopolnitvah odločbe o evidenci in kontroli cen določenih predmetov.

Lojze Spacal razstavlja v Slovenjem Gradcu

Nov Umetnostni paviljon, ki je bil v zadnjem času povsem modernno opremljen kot razstaveni prostor za likovno umetnost je v nedeljo odprl svoje prostore za samostojno in retrospektivno razstavo grafičnih del našega tržaškega umetnika Lojzeta Spacala. To je v novo urejenih prostorih začetna razstava, ki ji bodo letos sledile nadaljnjepredvidene osebnih in kolektivnih razstav najvidnejših slovenskih umetnikov in na ta način seznanile tudi prebivalce severnega dela naše republike s

Odločba ljudskega odbora določa stroge ukrepe proti gospodarskim organizacijam in obrtnikom, ki bi prekršili njegove določbe. Vsaka neupravičena podražitev se bo obravnavala kot kaznivo dejanje, ki se bo kaznovalo po predpisih odločbe zveznega izvršnega

Oglasujte v "SLOVENSKEM POROČEVALCU"

G oblike proučevati sociološke probleme

Beograd, 13. oktobra (Tanjug.) — Na skupščini Zdrženja za filozofijo in sociologijo so se danes razpravljali o sodobni sociološki marksizmu. Uvodno besedo je imel docent beogradske univerze Vukko Pavčević. V razpravi so poudarili, da se filozofsko-sociološki znanostni posveča večja pozornost kakor prej, čuti pa se veliko pomanjkanje strokovnjakov. Kolikšno je pomanjkanje na tem znanstvenem področju dokazuje to, da imamo za etiko na univerzah v državi samo enega docenta in dva assistenta.

Poudarili so, da sodelujejo filozofij in sociologij v javnem življenju države in da so mnogi med njimi preobremenjeni s množstvenimi dolžnostmi in funkcijami, zaradi česar jim preostaja za sistematično delo v znanosti le malo časa. Kljub vsemu imamo poizkuse globlje in bolj originalnega obravnavanja filozofsko-sociološke problematike. V večini primerov se proučujejo splošni problemi s področja teh znanosti, manj pa sodobnega družbenega življenja. Udeleženci skupščine so govorili nato o političnem aspektu marksizma, v potrebi tovariškega načina kritike med marksisti iz naše države in držav vzhodnega bloka ter

Komemoracija v Ulici 24. talcev
Terenski odbor ZEB »24. talcev« v Ljubljani je sinoči pripravil v Ulici 24. talcev komemoracijo ob 16-letnici ustrelitve 24 talcev. V Ulici 24. talcev v Ljubljani za poljska gimnazija so se zbrali razen staršev in sorodnikov pokojnih tudi številni Ljubljančani, zastopniki ljudske oblasti, JLA ter drugi.

Boštjan Zagar se je v nagovoru spomnil hudih časov pred šestnajstim leti, ko so na tem kraju vzeli življenje štiriindvajsetim posršenim Slovincem. Govorilo se je o sledilcih recitacije, ob spomenik pa so položili številne vence. Za zaključek žalne slovesnosti je godba Ljudske milice zaigrala nekaj žalostink v spomin padlih.

Izvoz v septembru
Beograd, 13. okt. (Tanjug.) Jugoslovanski izvoz v septembru letos je dosegel vrednost 9,5 milijarde dinarjev in je bil skoro za 1,5 milijarde manjši kakor v avgustu.

Nadzorstvo nad cenami v Beogradu

Beograd, 13. okt. (Tanjug.) Beogradski ljudski odbor je sprejel danes odločbo o obvezni evidenci in kontroli cen v trgovini na drobno ter cen gostinskih in obrtnih uslug na področju mesta. Po tej odločbi cen industrijskih izdelkov in živil v prometu na drobno, kakor tudi cen vseh gostinskih in obrtnih uslug ne smejo biti večje, kakor so bile 30. septembra letos. Svet za trgovino je pooblaščen, da nadzira cene vseh predmetov v prodaji na drobno in posreduje v vsakem posameznem primeru.

Odločba ljudskega odbora določa stroge ukrepe proti gospodarskim organizacijam in obrtnikom, ki bi prekršili njegove določbe. Vsaka neupravičena podražitev se bo obravnavala kot kaznivo dejanje, ki se bo kaznovalo po predpisih odločbe zveznega izvršnega

sveta o izpremembah in izpopolnitvah odločbe o evidenci in kontroli cen določenih predmetov.

Lojze Spacal razstavlja v Slovenjem Gradcu

Nov Umetnostni paviljon, ki je bil v zadnjem času povsem modernno opremljen kot razstaveni prostor za likovno umetnost je v nedeljo odprl svoje prostore za samostojno in retrospektivno razstavo grafičnih del našega tržaškega umetnika Lojzeta Spacala. To je v novo urejenih prostorih začetna razstava, ki ji bodo letos sledile nadaljnjepredvidene osebnih in kolektivnih razstav najvidnejših slovenskih umetnikov in na ta način seznanile tudi prebivalce severnega dela naše republike s

Oglasujte v "SLOVENSKEM POROČEVALCU"

G oblike proučevati sociološke probleme

Beograd, 13. oktobra (Tanjug.) — Na skupščini Zdrženja za filozofijo in sociologijo so se danes razpravljali o sodobni sociološki marksizmu. Uvodno besedo je imel docent beogradske univerze Vukko Pavčević. V razpravi so poudarili, da se filozofsko-sociološki znanostni posveča večja pozornost kakor prej, čuti pa se veliko pomanjkanje strokovnjakov. Kolikšno je pomanjkanje na tem znanstvenem področju dokazuje to, da imamo za etiko na univerzah v državi samo enega docenta in dva assistenta.

Poudarili so, da sodelujejo filozofij in sociologij v javnem življenju države in da so

podlago družbeni načrt, se je produktivnost že avtomatično zmanjšala, ker je pri istem stanju zaposlene več delovne sile kot lani. — Produktivnost se je zmanjšala, pa čeprav so delavci v tem podjetju prav toliko in enako intenzivno delali kot lani. Za način merjenja in prikazovanje delavci gotovo ne morejo odgovorjati. Da je res tako, govorijo najbolj podatki o tem. Če smo z različnimi predpisi efektivno zmanjšali dolžino delovnega časa, in če računamo na isti obseg proizvodnje, smo s tem že avtomatično vkalkulirali v naše račune določeno povečanje produktivnosti. Tega pa v naših računih ne upoštevamo. Če bi namreč enako število delovne sile ustvarilo letos enako proizvodnjo ob manjšem delovnem času, se je morala produktivnost povečati. Po načrtu pa ne računamo z enako proizvodnjo, ampak s povečano za 8%. In če za to povečanje ne predvidevamo novih investicij in racionalizacije proizvodnega procesa, moramo za toliko povečati delovno silo, zraven pa še za izpad pri skrajšanju efektivnega delovnega časa, če naj ostanemo produktivnost v podjetju samo na isti ravni kot v preteklem letu.

Nagrade uslužbenem za izredno delo

Skupni znesek nagrad ne sme preseči dvomesečne plače

Beograd, 13. okt. (Tanjug.) Nagradovanje in odškodnino za izredno ter nadurno delo javnih uslužbenecv, kakor tudi za izredne uspehe pri delu bo uredila posebna uredba zveznega izvršnega sveta bržkone že prihodnji mesec.

Po načrtu uredbe se bodo nagrade za izredno delo dajale uslužbenecem, ko bodo uspešno izpolnili določene pomembne naloge, ki zahtevajo izredno prizadevanje in naporno delo daljšo dobo med letom. Tu gre predvsem za izdelavo zapletenih elaboratov, važnih zakonskih in drugih predpisov, proračunov, planov in zaključnih računov, analiz in drugega. Razen tega se bodo nagrade podeljevale tudi za uspehe pri delu, ki so bili doseženi z osvajanjem zamislj in pobud uslužbenecv zaradi racionalnejše poslovanja, boljše organizacije, delovnih metod itd.

Višina nagrade za izredno delo in posebne uspehe se bo določala v skladu s ustvarjenimi rezultati, vendar pa v enem letu ne sme presegati dvomesečne plače uslužbenca. O nagradah bo sklepala starištna ustanova v soglasju s organi, pristojnimi za finance in splošno upravo. Pojavilo se je tudi mnenje, da bi morali s predlogom za nagradovanje seznaniti delovni kolektiv.

Cezurno delo se lahko nagradi, kakor določa načrt tega

zakonskega predpisa, kadar se znatno poveča obseg dela, za katerega so določeni roki. Razen tega se nadurno delo lahko nagradi, kadar se zaradi upravičenih razlogov redno delo ne more opraviti v normalnem delovnem času (nezadostno število uslužbenecv in podobno). Za nadurno delo pa se ne štejeta delo v izmenah ali dežurstvo.

Uredba bo tudi določala, da lahko trajajo tako delo največ 4 ure na dan, skupno v enem tednu pa ne nad 8 ur. O predlogu za nagradovanje čezurnega dela bo razpravljali kolegij organa ali ustanove, prej pa se mora točno ugotoviti, ali je mogoče opraviti delo v rednem delovnem času. Odškodnina za čezurno delo se bo dajala samo za izvršene poslovne pretežno tehnične značaja, kakor tudi za delo ob nedeljah in državnih praznikih.

Odškodnina za čezurno delo se bo določala po višini plače, določene za isto vrsto dela v delovnem času, povečani za 50 odstotkov. Po načrtu se bo odškodnina dajala na dva načina: po delovnem času, v dnevnem oziroma mesečnem znesku, ali po učinku.

trenutnim likovnim ustvarjanjem. Umetnostni paviljon je za to priložnost izdal o delu Lojzeta Spacala lep katalog, o umetnikovem delu in pomenu pa je ob otvoritvi govoril ravnatelj Moderne galerije Zoran Kržišnik.

Skupščina esperantistov v Opatici

Te ni je zasedala v Opatici: skupščina sveta Federacije esperantistov Jugoslavije, v kateri se sodelovali člani upravnega odbora in predstavniki esperantističnih organizacij iz vseh naših republik.

Skupščina je razpravljala, med drugim tudi o razširitvi že obstoječega pouka esperanta v šolah v skladu s šolsko reformo. Posebna pozornost je posvečena izdajanju knjig v mednarodnem jeziku in pripravi so odloki za začetek dela okoli jugoslovanske antologije, nadalje, da se ob 15-letnici epopeje na Sutjeski izda v esperantu celo Gorana Kovačiča »Jama«, ob 50-letnici esperantistke gibanja v Jugoslaviji pa Zlata knjiga, ki bo zajela vse zgodovino esperantistke gibanja v Jugoslaviji z biografijami padlih in zaslužnih esperantistov.

Huda prometna nesreča

V nedeljo zjutraj okrog 7. ure se je pripetila na avtocesti 34 km od Zagreba huda prometna nesreča. Celo družina hčerka, sin, žena in tačka, ki so se peljali z osebnim avtomobilom, so izgubili življenje.

Voznik osebnega avtomobila — H-271 Zvonko Jurak je vozil z zmerno hitrostjo po avtocesti iz Zagreba v smeri proti Beogradu. Nasprotno mu je pripeljal 7-tonski tovornjak H-1723. Ko sta se avtomobila približevala, je po izjavi soferja tovornjaku počela leva zračnica. Sofer tovornega avtomobila je za trenutek izručil oblast nad vozilom. Zavil je z desne strani v levo in zadel v nosrti vozil vozil osebnega avtomobila. Ki ga je odbilo več metrov vstran. Vsi potniki osebnega avtomobila so bili na mestu mrtvi, voznik na je podtegel med prevozom v bolnišnico.

Res pa je, da smo na tako povečanje proizvodnje računali precej prav s povečanjem proizvodnosti dela pri le malo povšanju stališč delovne sile. — Vprašanje je, koliko so podjetja objektivno mogla v takem položaju doseči tako povečanje proizvodnosti in koliko so imevale za to dejansko spodbude. Podatki kažejo, da so podjetja pravnaravala izgubo delovnega časa in povečevala proizvodnjo v glavnem le z zaposlovanjem nove delovne sile. Torej niso mogla postavljenih ciljev doseči brez povečanja delovne sile, ali pa jim ni bilo do tega, ali pa oboje skupaj. Na prvo vprašanje bi mogli odgovoriti ali sklepati iz splošnih podatkov o gibanju gospodarstva, iz podatkov o preskrbi s pogonsko energijo, s surovinami, o možnosti prodaje blaga itd. Na splošno moramo reči, da so bile vse te okoliščine približno enake kot lani. Vendar le približno. Ponekod smo imeli tudi težave s surovinami, s plasmajem proizvodnje itd., če upoštevamo samo te kazalnike. Brez dvoma je tudi to vplivalo na prlobo o proizvodnosti in številu zaposlene delovne sile, ker delavcev ni moglo opuščati in najemati odvisno od vsakokratnih trenutnih razmer v gibanju gospodarstva. To že zaradi manjše mobilnosti de-

Ta uredba bo dejansko dopolnilni predpis k zakonu o javnih uslužbenecih.

PET VAGONOV SARDEL V ENI MREŽI
Ribiška skupina podjetja »Jadrana« iz Splita je te dni doživela neverjetno ribiško srečo. Ribiči so namreč naenkrat izveleli iz vode 50.000 kg rib, tako da so morali poklicati na pomoč še tri druge ribiške ladje. To je nedvomno rekord, kakršnega ne pomni niti en ribič.

ZACEL SE JE LOV NA JEGULJE
Prvo jesensko deževje je neretvanskim ribičem prineslo obilen lov. Cim se dvigne vodostaj neretvanskih voda, se začne lov na jeguljo jesenko, ki se tedaj začne seliti iz rek. Tako so samo ribiči v pritoku Neretve Norinu ulovili v prvih nočeh nad 4 tone jegulj. Nekaj so jih prodali v Metkoviću ter drugih bližnjih tržiščih, deloma pa so jih izvozili v druge republike.

9000 NOVIH STANOVANJ
Perspektivni načrt razvoja Sarajeva predvideva, da bo do 1961. leta zgrajenih 9267 novih stanovanj, modernizirani pa bodo tudi ulice, izpopolnili razsvetljevali, zgradili številne šole in dijaške domove; znatna sredstva so predvidena za zdravstveno službo za kmetijstvo, industrijo in promet. V mestu bodo odprli tudi 144 novih prodajaln.

VIŠJA PEDAGOŠKA ŠOLA V PRIŠTINI
Te dni bo sprejela prvih 120 rednih in 70 izrednih slušateljev nova Višja pedagoška šola v Prištini. Šola bo imela dve skupini predmetov, za prihodnje leto pa sta predvideni še dve skupini predmetov in to za šiptarski, srbski in tuje jezike.

DVA VAGONA KORUZE NA DVEH HEKTARJIH
Na eni izmed parcel niške posele zveze za sadjarstvo in vinogradništvo so na 2 ha pridelali 30.000 kg koruze. Takega pridelka ne pomajno v vsej jugovzhodni Srbiji. Rekordni pridelok so prihajali ogledovat kmetje od blizu in daleč, saj je na njihovih poljih pridelek desekrat manjši.

V KOCIHNIH SO ODPRLI ŠOLO ZA KVALIFICIRANE DELAVCE
Občinski ljudski odbor v Kocanih je nedavno sklenil, da odpre v okviru šole za učence v gospodarstvu poseben oddelek za izobraževanje kvalificiranih delavcev. Te dni je že začel delati oddelek za gradbene delavce iz tamošnjega kombinata »Napredak«. Šola bo v kratkem razširjena z oddelkom za delavce v lesni, tobačni in živilski industriji. D. M.

INTENZIVNA STANOVANJSKA GRADNJA V DJEVDJELJI
Območje mesteca Djevdjelja, ki je bilo v preteklosti znano po svoji edini ulici vzdolž stanic do granice, postaja v zadnjih letih lep promet in napreden kraj. Djevdjelja ima sedaj že več ulic, ob katerih raste še dalje več novih stanovanjskih in javnih poslopij. Mesteca je dobilo nov moderen hotel, gimnazijo, koncertno in kinematografsko dvorano in drugo. Letos je gradnja stanovanj postala še intenzivnejša. D. M.

Proizvodnost in število delovne sile

Zadnji statistični podatki o gibanju zaposlenosti kažejo, da število zaposlene delovne sile tako na splošno kot posebej v gospodarstvu se vedno nenehno narasta. Ne samo, da so številske absolutno višje kot lani, temveč je tudi dinamika tega narajanja hitrejša kot v preteklih dveh letih. Družbeni načrt za leto 1968 določa, da bi se smelo v družbeni sektor v gospodarstvu leta 1968 vključiti največ 9000 zaposlenih. Produktivnost — izražena v narodnem dohodku na enega zaposlenega oziroma aktivnega prebivalca, se bo povečala v letu 1968 v primerjavi z letom 1957 a okoli 6%. Če pa pogledamo samo indekse za industrijsko proizvodnjo in število zaposlenih, ugotovimo, da se je zaposlenost povečala že precej nad planska predvidevanja, medtem ko se proizvodnja za zdaj še ni povzpela na raven, ki jo predvideva družbeni načrt. O izpolnitvi načrta bomo zanesljivo sklopali šele ob koncu leta, ker vavljaj zadnji meseci lahko bistveno spremenijo podobo o izpolnitvi načrta zaradi hitre gospodarske dinamike ob koncu leta. To se je do zdaj domisljalo, če pa za sedaj sklepamo iz podatkov o gibanju porasta pro-

izvodnje in podatkov o številu zaposlene delovne sile, moramo ugotoviti, da se pričakovanja načrta glede povečanja proizvodnosti za zdaj še niso ostvarila. Produktivnost zaostaja. In vendar nam podatki o izpolnjevanju norm, delu po učinku in podatki o obsegu del, ki se opravljajo po normah, kažejo, da smo le napredovali. Preseganje norm je večje, ravno tako pa tudi obseg del, ki se opravljajo po normah in po učinku. To kaže na to, da stvari le ne gredo tako slabo, kot bi se zdelo na prvi pogled, in da je gospodarski sistem le prinesel spodbudo za povečevanje proizvodnosti, za večje osebno prizadevanje pri delu. To je v temeluju absolutno pozitivno in pomeni podlago, na kateri bomo za naprej lahko računali z napredkom produktivnosti. In vendar nas ti podatki puščajo v negotovitosti. Na eni strani imamo podatke, ki govorijo o tem, da proizvodnost zaostaja, ko jo merimo na en način, na drugi strani pa imamo podatke, ki nam prepričljivo kažejo napredek tudi v proizvodnosti. Med temi podatki gra bolj za razločevanje prikazovanja. S stališča narodnega gospodarstva bo važna

predvsem primerjava med številom delovne sile in narodnim dohodkom na enega zaposlenega, s stališča posameznega podjetja pa bo tako merjenje produktivnosti gotovo zelo nepopolno in ne more dati zadosti jasne podobe o dejanskem stanju. Vedeti je namreč treba, da smo dobili letos vrsto predpisov, ki so odnose v podjetju glede tega precej spremenili. Tako smo uvedli letos polurni delovni odmor, znatno smo omejnili možnost čezurnega dela, podaljšali smo letne dopuste itd. Preprosta računica pokaže, da je moralo posamezno podjetje — zlasti še, če je lani delalo precej v nadurah, pri letošnjih okoliščinah povečati delovno silo za ves tisti izpad, ki so ga izzvale določbe o efektivnem zmanjšanju delovnega časa — če je hotelo ohraniti isto vršino proizvodnje in isto produktivnost, tudi če ne upoštevamo premikov v izboru in kakovosti proizvodnje. Če pa upoštevamo šole, je jasno, da je moralo podjetje zaposliti novo delovno silo, če je hotelo ostati na isti višini proizvodnje in produktivnosti. Če pa sedaj ob istem stanju uporabimo metodologijo merjenja produktivnosti, ki jo jemlje za

tavljanje, da je prišlo do takega povečanja delovne sile, moremo ugotoviti, da je podjetjem manjkala interes, da ne bi povečevala števila delovne sile. Kako je vplival nov sistem delitve dohodka na to? Mnenja o tem so različna, mnogi pa trdijo, da je za podjetje ugodnejše, če poveča število delovne sile zaradi razmerja med zneskom minimalnega osebnega dohodka in prispevkom, ki ga mora plačati družbeni skupnosti. Tudi to je eno izmed vprašanj, kjer bo potrebno temeljita analiza, konkretno za posamezno podjetje. Šele na podlagi vsega tega bomo lahko zanesljivo sklepali o vzrokih za tako gibanje zaposlovanja in produktivnosti.

Eno dejstvo pa le ostaja nesporno. To, da je določeni narodni dohodek ustvarilo večje število zaposlenih ljudi, kot je pa računal družbeni načrt. Za načrt ostaja tako metodologija merjenja gotovo odločujoča še naprej. To pa je eden resnih problemov, ki mu bodo morali posvetiti vsu potrebno pozornost zlasti ljudski odbori; ti morajo veliko bolj neposredno posegati v urejanje zaposlenosti in proizvodnosti, zlasti še sedaj, ko nam še ni v celoti jasno, kako vpliva novi sistem na število zaposlene delovne sile. Od tega je mnogo odvisno. Klj

Oh robu Dobro jutro

Politična hinavščina

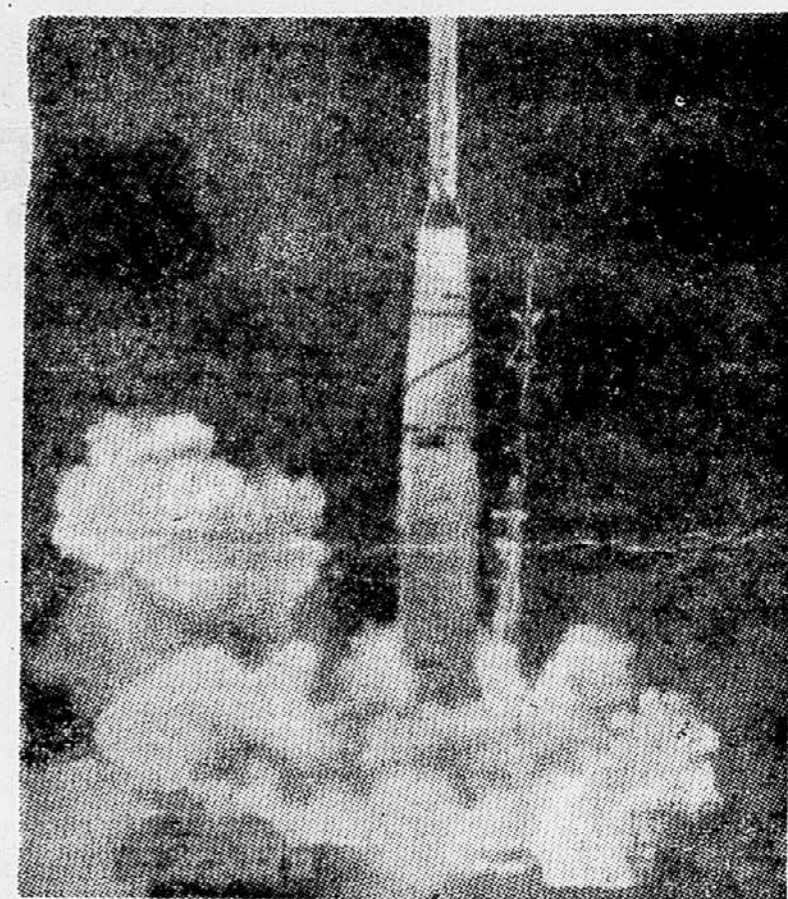
Pravzaprav ni predsednik bolgarske vlade Jugov povedal v intervjuju japonskega lista "Jomiuri Simbun" ničesar originalnega v zvezi z "jugoslovanskimi revizionisti". Lahko rečemo samo, da je ostal doleden, namreč v nenadalosti in neodgovornosti, ko gre za socialistično Jugoslavijo. Predsednik Jugov je v intervjuju s "Jomiuri Simbun" ničesar originalnega v zvezi z "jugoslovanskimi revizionisti". Lahko rečemo samo, da je ostal doleden, namreč v nenadalosti in neodgovornosti, ko gre za socialistično Jugoslavijo. Predsednik Jugov je v intervjuju s "Jomiuri Simbun" ničesar originalnega v zvezi z "jugoslovanskimi revizionisti". Lahko rečemo samo, da je ostal doleden, namreč v nenadalosti in neodgovornosti, ko gre za socialistično Jugoslavijo.

Formoško zatišje podaljšano

Kitajski obrambni minister je izdal ukaz za podaljšanje premirja za štirinajst dni — Novica je bila povsod ugodno sprejeta

PEKING, 13. okt. (Reuter, AFP, Tanjug.) Kakor poroča agencija Nova Kitajska, so prekinitve obstreljevanja Kve-moja podaljšali še za dva tedna. V naredbi vojakom na fukijski fronti, ki jo je podpisal kitajski obrambni minister, je rečeno: »Ustavite obstreljevanje Kve-moja še za dva tedna, začeni od polnoči med nedeljo in ponedeljkom, da bi videli, kaj bo storila nasprotna stran, in da bi omogočili našim rojakom na Kve-moji, vojaškim in civilnim, da bi dobili dovolj oskrbe, v številni hrano in vojaško opremo, in tako okrepili svojo zaščito.

kajskovim režimom na Formozi trajal vse dotlej, dokler Formoza ne bo priključena k LR Kitajski. Pripomnil je, da bi morale ZDA in vse druge države to zadevo prepustiti samemu kitajskemu ljudstvu. Krišna Menon je pozval ZDA, naj ne podpirajo Cankajška z obljubami, da mu bodo v sporu z zakonito kitajsko vlado v Pekingu nenehno pomagale. Krišna Menon je tudi dejal, da je po njegovem mnenju kitajska vlada z nenehnim kopčenjem svojih čet na obalnih otokih zagrešila agresijo proti Kitajski. Dejal je tudi, da ga ni presenetila novica o nadaljevanju prekinitve obstreljevanja, ker ne verjame, da bi Kitajska nameravala sprožiti tretjo svetovno vojno.

Izstrelitev ameriške rakete 'Pionir'

Ko poudarja, da je "sveta dožnost 650 milijonov Kitajcev priključiti Tajvan, Penghu, Kve-moji in Macu h Kitajski", poudarja obrambni minister, da se nihče nima oravice vmešavati v ta spor — niti Združeni narodi.

Predsednik ZDA Eisenhower je sprejel novico o kitajski naredbi o nadaljevanju prekinitve obstreljevanja v Formoški ožini z izjavo, da je to "dobra novica".

Zastopnik za tisk Bele hiše James Hagerty je sporočil novinarjem, da je zunanji minist-

ster Dulles obvestil predsednika Eisenhowerja po telefonu o sklepu kitajske vlade, in da sta se oba "strinjala, da tak razvoj položaja vzbujata nov upanje za pogajanja in sklenitev sporazuma glede krize na Daljnem vzhodu".

Predsednik zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata, demokrat Theodore Green je izjavil, da se "v nekaterih točkah" ne strinja z zunanjim ministrom Dullesom glede ameriške politike do Kve-moja. Senator Green ni hotel povedati nič podrobnejšega o teh spornih točkah. Pripomnil pa je, da bi LR Kitajska napravila "resno napako", če bi pripravljeno ZDA za pogajanja imela za znamenje slabosti.

Peng Teh — Luai

Ameriški obrambni minister McElroy se je davi na Formozi pogovarjal s Cankajškom. Po pogovoru niso objavili nobenega sporočila, domnevajo pa, da sta se McElroy in Cankajšek pogovarjala o položaju, ki je nastal po podaljšanju prekinitve obstreljevanja v Formoški ožini in pripomnil, da je ta korak usmerjen k zmanjšanju napetosti.

Obrambni minister in glavni indijski delegat v Združenih narodih Krišna Menon je pred ameriško televizijo izjavil, da bo po njegovem sporazumu med Kitajsko in Cankajškom, ki bo izvolil novega papeža, se bo sestel v Sikantski kapeli 25. oktobra. Izmed 55 kardinalov je samo 13 takih, ki so se prisostvovali konklavi; ostali so dobili kardinalske klobuke po letu 1939.

Politika v senci belega dima

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

RIM, 13. okt. (Po telefonu.) Posmrtni ostanki Pija XII. so bili danes po stoletja starem obredu pokopani. Na pogrebne slovesnosti so prišli zunanji minister ZDA Dalles, bivša ameriška ambasadorka v Rimu Clara Luce, zahodnonemški zunanji minister von Brentano in reprezentativna delegacija francoske vlade.

smrtjo Pia XII. prišla do vrhunca borba med Fanfanijevo strujo in med krščansko demokratsko desnico, ki ima svojo glavno zaslombo v Katoliški akciji. V tem smislu si je mogoče razlagati tudi odgoditev Fanfanijevega potovanja v Kairo. Odpotovati bi moral 16. tega meseca, torej po končanih pogrebnih slovesnostih. Odgodila pa so ga z naslednjo uradno formulacijo: »zaradi položaja, ki je nastal s smrtjo papeža Pia XII., je obisk v Kairo ...

Konklave, ki bo izvolil novega papeža, se bo sestel v Sikantski kapeli 25. oktobra. Izmed 55 kardinalov je samo 13 takih, ki so se prisostvovali konklavi; ostali so dobili kardinalske klobuke po letu 1939.

Alternativa »duhovnik ali politični papež« ima tudi veliko zunanje politične težo. Izvolitev »duhovnega« papeža bi namreč pomenila, da se Cerkev postavlja nad oba bloka in da grede njena stremeljenja za

M. Suštar

»Pionir« končal svojo pot

Včeraj ob poth je ameriška raketa padla nekje nad Tihim oceanom v zemeljsko ozračje

WASHINGTON, 13. okt. (Reuter, Tanjug, AFP.) - Ameriška raketa »Pionir« je zgodaj davi padla v zemeljsko atmosfero in zgorela, ko je prešla skoraj tretjino poti do Meseca. Računajo, da je »Pionir« padel v atmosfero davi ob 5 nad južnim Pacifikom.

Včeraj okrog polдне je »Pionir« dosegel tretjino poti do Meseca, toda zaradi napačno izračunane kota, pod katerim je bil izstreljen, in nezadostnega pospeška, ki je znašal 300 m manj na sekundo, kot bi bilo potrebno, je raketa včeraj začela izgubljati brzino in padati proti zemlji. Znanstveniki so zaman skušali aktivirati zadnji, četrto stopnjo rakete, v kateri je bilo 1362 kg goriva v trdem stanju, da ji popravijo njeno smer. Nepredvideno odstopanje od planirane poti satelita je vplivalo na notranjo temperaturo, kar je škodilo bateriji, s katero bi morali aktivirati zadnjo stopnjo rakete.

Sevanje velja za eno izmed največjih ovir za človekov polet v vesolje. Zato računajo, da bi vseмирska ladja, ki bi potovala z brzino 25.000 milj na uro, v nekaj nad pol ure preletela skozi najnevarnejši pas sevanja, pred katerim bi se lahko človek zaščitil s svinčeno oblogo.

Tudi številne delegacije pri Združenih narodih so komentirale ta dogodek. Ne glede na to, da se je raketa vrnila v zemeljsko atmosfero in zgorela, poudarjajo pri OZN, da je »Pionir« dosegel največjo brzino v vesolju in da se je začela doba zelo realnih možnosti za polete na Mesec s človekom ali brez njega. Ti krogi poudarjajo, da je zato treba čimprej organizirati miroljubno znanstveno sodelovanje na tem področju. Glede na velik tehnični napredek na področju izstrelkov v vojaške namene poudarjajo ti krogi, da je treba čimprej v okviru Združenih narodov skleniti obvezno mednarodno pogodbo o izkoriščanju prostora izključno v miroljubne znanstvene namene.

Se ena atomska eksplozija v ZDA
Las Vegas, 13. okt. (Reuter) Komisija za atomsko energijo ZDA je sporočila, da je bila danes še ena poskusna atomska eksplozija, peti iz sedanjega serije eksplozij. Eksplozijo so izvedli s pomočjo balona na višini 450 m nad centrom za atomska raziskovanja v puščavi Nevadi.

Visoka udeležba

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

TRST, 13. okt. (Po telefonu.) Medtem, ko telefoniram, so po nekaterih volitvah v Trstu volilne komisije že začele s štetjem glasov, oddanih na volitvah za tržaški občinski svet, ki so se začele včeraj zjutraj in se zaključile danes ob 14. uri popoldne. Neuradno bodo izšli znani predvidoma komaj po polnoči. Za sedaj je objavljen le neuradni podatek o volilni udeležbi, ki znaša okrog 91%, kar je za 5% manj kot na majskeh letošnjih političnih volitvah, ko je udeležba dosegla kar 96,22%.

Volitve so potekale v redu in brez incidentov. V volilnih seznamih je bilo vpisanih 209.479 volilnih upravičencev, kar je okrog 12.000 več kot pred devetimi leti, ko so bile prve volitve v tržaški občinski svet, kljub temu, da se je reditev iz Trsta izselilo — največ v Avstralijo — okrog 15.000 oseb. Med tržaškimi in zamejskimi Slovenci sploh pa je zanimanje za volitve potisnilo v ozadje vest iz Florence, da je tamkajšnje porotno sodišče že pred enim tednom poslalo zagovornikom obtoženih partizanov Briško-beneškega odreda obvestilo, da se bo sodna razprava proti njim začela 10. decembra letos.

Kot smo svojčas že poročali, je obtoženih partizanov in anti-fašistov omenjenega odreda 57, od katerih pa so nekateri že umrli, drugi pa so se izselili v razne države. Glavni obtoženež je n. pr. sedanji zdravnik dr.

P. L.

Spor med Tunisom in Kairo

Na zasedanju Arabske lige v Kairu je tunizijski delegat obtožil ZAR, da skuša ligo izkoristiti v svoje namene — Govori se celo o prekinitvi diplomatskih odnosov

Na zasedanju sveta Arabske lige v Kairu je tunizijski delegat Habib el Sati v pripravljem govoru posredno obdolžil Združeno arabsko republiko, da skuša prevladati nad Arabsko ligo in jo izkoristiti v svoje namene. Delegacija ZAR je zavrnila te obtožbe in v znamenje protesta zapustila sejo sveta, ki je nato prekinil zasedanje za nadaloben čas.

Se isti večer je tunizijsko veleposlaništvo v Kairu objavilo sporočilo tunizijske vlade, v katerem je rečeno, da je »sodelovanje med ZAR in Tunizijo nemogoče« in da Tunizija »nima nobenega zaupanja v vlado ZAR, na katere poteze gleda s sumom«. Na tiskovni konferenci so novinarji zvedeli, da se Tunizija umika s sedanjega zasedanja Arabske lige. Tunizijski delegat Habib el Sati je pripomnil, da je mogoča celo prekinitve diplomatskih odnosov z ZAR.

Na prvi seji 1. oktobra je svet lige sprejel v članstvo Tunizijo in Maroko. Že več kot teden dni je razpravljalo o zahtevi Alžirije, da bi osnoval poseben sklad v znesku 12 milijonov funtov letno za pomoč boju alžirskega naroda. Zasedanje je bilo prekinjeno, ko se delegacija še niso sporazumela o podrobnostih tega sporazuma. Toda tunizijski delegat je izjavil, da najnovejši položaj ne bo vplival na stališče Tunizije in da bo tunizijska vlada prispevala svoj delež v alžirski sklad oziroma proračun.

Krogi, ki so blizu začasnemu alžirski vladi, obžalujejo, da je prišlo do krize v ligo. Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abbas pa je odpotoval iz Tunisa v Kairo čez Rim. Pred odhodom je izjavil, da se po njegovem »alžirski narod, ki se vojskuje, lahko zanese na podporo tunizijskega naroda«.

Silovito reakcijo kairskih krogov in tiska deloma pripisujejo temu, da je tunizijska obtožba prišla nepričakovano. »Premisljena žalitev poglavarja arabske nacije«, »imperialistična zarota, ki jo je plačala tujina«, »izdajstvo stvar« arabske enotnosti — Nov Nuri el Said v okviru Arabske lige, — take in podob-

Peči na dvoriščih

(OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA)

PEKING, 13. okt. - Prišla je blaga pekinska jesen, v vsakem dvorišču pa raste po ena peč za topljenje jekla. To je živa pekinska stvarnost in ena od najpomembnejših podob letošnje pekinske jeseni. V splošni jeklarski mizri so sprejeli sklep, da se tudi po dvoriščih glavnega mesta zgradijo majhne topilnice za železo in jeklo. Ta sklep ni več samo originalna zamisel ali plan, o katerem se razpravljajo. Mnoge peči za topljenje železa in jekla so že gotove, že obratujejo in se kade po pekinskih dvoriščih, kot se v teh blagih jesenskih dneh kade kotli na žganjeku po vaških dvoriščih v drugih krajih po svetu.

Ena taka peč je sezidana v samskem središču mesta, 10 minut hoda od hotela »Peking«, na dvorišču hiše številka 1 v Sučov Hutungu in se že dva dni kadi, žari in tresne ter na ta način nudi bližnjim stanovanjem zares redek prizor. Te peči za topljenje železa in jekla na pekinskih dvoriščih so zgrajene na način, ki so ga sprejeli za vsa država v širokem gibanju za proizvodnjo jekla, to je na podlagi tradicionalnega kitajskega izkustva in načina pri ulivanju železa minimalni uporabi najnovejših tehničnih sredstev. To so navadno majhne peči z zmogljivostjo nekaj sto kilogramov. Sezidane iz kamota ali drugega ognjevarnega materiala in imajo namesto mehov, ki so v starih časih poganjali zrak v

peči, sedaj manjše kompresorje. Takih peči so zgradili že na sto tisoče po vsej Kitajski, pri katerih označuje glavno razliko med tradicionalnim in sedanjim načinom topljenja železa in jekla prav uporaba motorja namesto usnjenege meha. V tem je tudi glavna razlika med stariimi topilnicami in pečmi, ki jih v teh dneh gradijo po pekinskih dvoriščih in ki pomenijo začetek akcije za množično pridobivanje jekla tudi v Pekingu. Da se vsa ta akcija vodi res na tako široki črti, se vidi že po tem, da so pri pekinskem mestnem partijskem komiteju kakor tudi pri vseh rajonskih partijskih komitejih v mestu ustanovili posebne oddelke za železo in jeklo. Kakor je pisal »Pekinski dnevnik«, je bilo v mestnem komiteju 7. oktobra posvetovanje z vsemi funkcionarji, ki odgovarjajo za proizvodnjo jekla, na katerem so ugotovili, da Peking se vedno zaostaja za postavljenimi normami proizvodnje jekla v letu temu in da je treba zaradi tega začeti za proizvodnjo jekla na stari način. Sklep mestnega komiteja je že postal stvar vsakodnevnih prakse.

Kakor poroča mestni partijski časopis »Pekinski dnevnik«, se je začela po raznih pekinskih rajonih prava tekma za to, kdo bo zgradil prej in več domačih peči in dobil prej več odlične železa in jekla. »V raznih mestnih rajonih zbirajo prazne bencinske kante, pripravljajo gorivo in drug material za začetek bitke, v nekaterih rajonih pa so hudi boji, ki so trajali dan in noč, premagali največje težave in proizvedli jeklo zadovoljive kakovosti.« Je pisal na dan 10. oktobra »Pekinski dnevnik« in v isti številki tudi poročal, da so v delu mesta, ki nosi ime Caojang do 9. oktobra zgradili 100 malih peči in da je v nekem drugem delu mesta z imenom Hajtjen stopilo v borbo 10 tisoč ljudi z namenom, da bodo delali, kar bodo največ mogli, da bi v treh dneh zgradili določeno število malih topilnic. V zahodnem delu Pekinga kakor tudi poroča »Pekinski

dnevnik«, so pristopili pripadniki vseh poklicev, vključujoč tovarne, sole, državne ustanove, ulične organizacije in bolnišnice h gibanju za jeklo. Delavci dan delavca in uslužbenec se je izredno podaljšal. Tisti, ki so prisegli, da ne bodo nehali dokler ne bo prišlo jeklo iz njihovih topilnic, se bore že cele noči, ugotavlja »Pekinski dnevnik«. V istem delu mesta sodeluje po poročilih tega časopisa v neprekinjeni dan in noč trajajoči bitki za jeklo že 25.000 učencev in študentov. Tako je Peking do dal v svojem tradicionalnem jesenskem pejsanju, v sončnih dneh, ko se zlatijo strehe cesarskega mesta, še eno originalno in pomembno podobo novega časa — na desetine tradicionalnih peči za ulivanje železa in jekla, ki se že kadijo in žarijo po pekinskih dvoriščih. Pri teh pečeh bi se moralo zaposliti čim več žena, čim več pekinskih gospodinj, ki še niso zajete v nobenem gibanju za vključevanje v produktivnejše delo, z uredničenjem se zamislili pa bi se uresničili poleg nove delovne sile za železo in jeklo tudi eden od osnovnih principov kitajske politike v pripravljanih pogojeh za prehod v komunizem. Ta princip, kot poudarjajo v izjavah najvišjih kitajskih voditeljev, pa zahteva osvoboditev žena od zamašnih hišnih opravil in njihovo vključitev v pomembnejšo proizvodnjo. O tem principu se govori v izjavah najvišjih voditeljev kot o enem od elementov nove družbene organizacije dela, v katerem morajo žene opravljati samo tista dela, pri katerih so res nujna, nikakor pa ne moških. Tudi vsako delo, ki ga lahko opravljajo starejši, morajo opravljati le oni, nikakor pa ne tudi mladi. To je družbena organizacija dela, v kateri bodo vse delovne sile in kapacitete do skrajnosti izkoriščene. In tako bodo pekinske gospodinjke zapuščale v tisočih in deset-tisočih svojo stoletno službo »bogu kuhinje«, da bi se lahko posvetile novemu, vseomgočnemu kitajskemu marsalu »Maršalu jekla« kot se v propagandnem slouvarju iz spopostovanja naziva dragocena žareča tekočina. Morda bodo te iste gospodinjke še jutri namesto tistega navadnega »oprosti, draga, moram oditi, ker se mi drugače prismojilo«, dejale ena drugi: »oprosti, draga, nimam več časa, ohladilo se mi bo jeklo«. To vsemogočno in dragoceno jeklo je ena od osnovnih današnjih tem. Na Kitajskem je mobilizirano že več kot 50 milijonov ljudi, da bi dosegli ogromno število desetih milijonov ton v tem letu. Vendar ob vsem divjanju bitke za jeklo, ob splošni pe-

BREZ SKUPNE AKCIJE NE BO USPEHA

Kaj so pokazala zborovanja delavskih svetov v Srbiji

V mnogih industrijskih mestih v Srbiji, med njimi v Beogradu, Nišu, Valjevu, Smederevu, Zaječaru, Obrenovcu, Požarevcu, Veliki Plani, Bački Topolu, Senti itd., so bila zborovanja delavskih svetov. Teh posvetovanj so se udeležili zastopniki gospodarskih organizacij določenega področja ali pa določenih gospodarskih panog. Tudi sestava teh zborovanj ni bila enolična. Na nekaterih zborovanjih so sodelovali predsedniki delavskih svetov ali samo zastopniki delavskih svetov, medtem ko so se drugih zborovanj udeležili delavski sveti v celoti.

Različne so bile tudi priprave za te sestanke, kakor tudi za gradivo, ki naj bi služilo kot podlaga za razpravljanje. Na posameznih zborovanjih so razpravljali na podlagi že naprej pripravljenih poročil, ki so jih prej dostavili članom delavskih svetov, medtem ko so na drugih zborovanjih razpravljali na podlagi teč. Pred mnogimi zborovanji so se temeljito pripravili v posameznih kolektivih ali organih upravljanja. Tako so imeli na primer v Valjevu četrdeset dni pred zborovanjem delavskih svetov posebne sestanke v vseh kolektivih in organih upravljanja. Take sestanke so imeli tudi v drugih industrijskih krajih tega okraja, kakor na primer v Lazarevcu, Lajkovcu in Ubu.

Kjer so imeli zborovanja na podlagi že naprej izdelanih poročil, so ta poročila izdelali najzgodnejši kolektivi iz posameznih panog. Glede priprave poročil so pokazale izkušnje na teh posvetovanjih, da posamezni organi upravljanja niso dovolj razumeli pomena njihove izdelave in so to delo navadno prepustili voditeljem računovodstev. Posledica je bila pomanjkanje globlje analize dela podjetij in nezadostno obravnavanje delovne storilnosti, rentabilnosti poslovanja ter ekonomičnosti v poslovanju gospodarskih organizacij.

V splošnem so na teh zborovanjih predvsem razpravljali o treh glavnih vprašanjih: o načinu uresničevanja sklepov, sprejetih na I. kongresu delavskih svetov, o vplivu novih ekonomskih instrumentov in položaju podjetij po polletnem obračunu kakor tudi o napredku delovnih metod organov upravljanja v podjetjih. Na ta način so organi upravljanja iz istega področja ali iz enakih panog lahko bolje spoznali gibanje gospodarstva na svojem področju in se seznanili s potrebnimi gospodarskimi problemi. Obenem so lahko na teh sestankih popolne pregledali svoj odnos do komune in drugih organov oblasti ter izenačili svoja naziranja o preostalih problemih. Analize in proučevanje dela posameznih podjetij ali gospodarskih panog po organih upravljanja so omogočile spoznavanje skupnih slabosti in pomanjkljivosti ter skupno reševanje enakih problemov, tako da so lahko popolne spoznali

položaj komun in potrebo po tesnejšem sodelovanju z lokalnimi organi. Skupna akcija gospodarskih organizacij in njihovo sodelovanje v posameznih akcijah ljudskih odborov bosta v mnogem, kakor je bilo na teh posvetovanjih pogosto ugotovljeno, ne samo olajšala razvoju komun in reševanje mnogih preostalih problemov, temveč bosta obremenili tudi zboljšali položaj gospodarskih organizacij samih.

Na posvetovanjih so člani prav tako lahko globlje spoznali nekatere svoje slabosti prav po zaslugi izkušenj in kritike drugih gospodarskih organizacij ter odkrili notranje rezerve, ki niso bile majhne.

Kar zadeva vpliv novih instrumentov na poslovanje gospodarskih organizacij, so bili rezultati različni, kakor se je pokazalo na teh posvetovanjih. Vpliv novih instrumentov je bil v preteklem razdobju neenak. Podjetja z visoko stopnjo mehanizacije in boljšo opremljenostjo so imela koristi od novih instrumentov, tako da so lahko ugodno ocenili njihov vpliv. Ni pa bilo tako v novih gospodarskih organizacijah, ker so visoke amortize otežkovala ugoden vpliv novih instrumentov. Neugodno so vplivali novi instrumenti tudi na podjetja obratnega značaja, posebno siala pa so vplivali na trgovino.

Kljub vidnemu uspehu teh zborovanj pa so se pokazale tudi nekatere slabosti. Tako je izostala analiza razvoja posameznih gospodarskih panog ali gospodarstva kot celote na določenem področju z vidika perspektivnega plana, premalo so govorili o delovni storilnosti, o uvažanju norm in organizaciji poslovanja. Prav tako so na nekaterih zborovanjih zanemarili

vprašanje skrbi za neposredne proizvajalce in reševanje problema prehrane in druge, od katerih sta odvisni proizvodnja in delovna storilnost gospodarskih organizacij.

Kljub tem slabostim, ki so razumljive, ker so bila ta zborovanja s takim značajem skladna prvič, se že sedaj čutijo rezultati. Tako so na primer v Valjevu in drugih krajih tega okraja takoj po zborovanjih delavskih svetov začeli urejevati prodajalne, razširjati izbiro v trgovini in voliti potrošniške svete, katerih aktivnost je bila zanemarljiva. V proizvodnih organizacijah so začeli resneje proučevati delovno organizacijo in zboljševati delovne metode organov upravljanja, in sicer prav na podlagi izkušenj, pridobljenih na teh sestankih.

I. S.

Pogled na tovarno »Jugohrom« pri Tetovu

Industrijski gigant pod Šar planino

V tovarni »Jugohrom« in okrog nje

Del stanovanjskega naselja tovarne »Jugohrom« v Jegunovcih

Vijugasta in zelo romantična cesta vodi do Skoplja proti podnožju visoke Šar planine, večno pokrite s prijetno belino: pozni z neopredeljeno debelo snežno odejo, ki mimo strastnih lovec na divje kože, medvede, rise in druge divje zveri privlači tudi na tisoče domačin in tujih smu-

čarjev, poleti pa s stotis ši belih, tenkodiških ovac s številnih farm državnih posestev ter za drug zahodnih krajev Makedonije. Zaradi pomanjkanja živalne krme in visokih snežnih zametov se pastirji čez zimo s svojimi tropi spuščajo v toplejša področja makedonskega juga — Povardarje, Pelagonijo in v Strumiško dolino, poleti pa se vračajo v višine. Tam predelujejo tudi svoja bogastva, ki jih daje njihova mirna ovca čiste bele dlake: milijone kilogramov kačkavolja, belega šarplaninskega in drugih vrst sira, masla, volne, jagnjetine in drugega. To je na tujem tržišču nenavadno iskano blago in je tudi njegov izvoz iz leta v leto večji.

Na tridesetem kilometru ceste proti Tetovu in Ohridu se odcepi nekoliko ožja III. reda. Ta vodi desno od glavne poti proti severozahodu, ter se preko hriba Jarebice spušča v plodno Tetovsko polje ali Polog, kakor imenujejo domačini to ravnino pod Šaro. Ostanke porušeni poslopji vračajo tvoj spomin na težka leta vojne in okupacije. Prav tu je tekla demarkacijska črta z obmejnim karavami fašističnih okupatorjev na obeh straneh, ki so razdelili makedonsko področje — z ene strani Bolgari z druge Italijani.

Deset minut za tem, ko se cesta prevesi navzdol in ko se očem odpre bogato polje, okiteo z živopisnimi vasmi, ki jih je mogoče videti »elo izpod visokih vrhov Popove Sapke in Ljubotena, se misli spet vrnemo v sedanjo stvarnost, občuteno tudi v tem kraju, ki se razvija s hitrimi koraki in napredno industrijsko področje. S te višine je lahko videti tudi središče Tetovo z njegovimi novimi tovarnami, pravokotno presekanimi ulicami, z novo železniško postajo in z razmetanimi vilami po bregovih Sare, ki se začenjajo takoj za predmestjem. Malo bliže desno od Tetova, pa se bel novo industrijsko naselje Jegunovci, ki je v nekaj letih preraslo v miniaturno belo mestec in v katerem dominirajo ogromne zgradbe prvega objekta kovinsko kemične industrije Makedonije — kombinata »Jugohrom«. Ta je cilj mojega potovanja. Samo še deset ur vožnje in prispelemo. Pred nami so ogromne tovarniške zgradbe »Jugohroma« ali »hise brez strehe in okna«, kakor nekateri tetovski meščani za šalo imenujejo jegunovski tovarno, katere glavna hala daje videz nedograjenega skeleta ogromnega gradbinskega objekta.

Zgodovina tega novega mesta sega komaj nekaj let nazaj. V tem prijetnem podnožju Sare je začelo rasti novo mestec s halami tovarniških obratov in stanovanjskimi hišami. Graditelje so danes že zamenjali proizvajalci. Popolnoma novo proizvodno, edino v Jugoslaviji, se postopno že obvladali. In ni bilo lahko. Vsak korak je bil poln ugank, ki jih je bilo treba reševati, ker pri tej postroji niso imeli nobene prakse. Vendar je to že za njimi. Pogum mladih delavcev, ki jih je vodila volja po ustvarjanju boljšega življenja, in odločnost mladih inženirj: v

sta storila svoje. In tako s proizvodnjo fero-legur v Evropi danes ne razpolagajo samo Nemci in Švicarji. Tesno ob nje se je postavila tudi naša država z »Jugohromom« na čelu.

Pri šolskih predavanjih, ob arah kemije, se navadno govori o tem, da je za proizvodnjo železa nujno potrebno dodati tudi elemente silicija. Strokovnjaki tega velikega kombinata pod Šar planino pa so mnenja, da je treba tem predavanjem dodati še naslednje: nemogoče si je zamisliti proizvodnjo jekla brez fero-legur — najvažnejšega proizvoda njihovega »Jugohroma«. To seveda drži. In drži tudi to, da se proizvodni proces iz meseca v mesec izboljšuje, kako — v fero-legur in drugih proizvodov pa izboljšuje. To trditve dokazuje tudi vedno večje povpraševanje iz tujine in končno še čedalje manjše reklamacije kupcev.

»Jugohrom« ima več peči. V prvi in drugi pridobivajo ob temperaturi 2000° C visokoodstotni ferrosilicij, v tretji silikokrom, v četrti pa fero-krom. Tu gre za verižni sistem proizvodnje, kjer delata prvi dve peči za potrebe tretje in četrte, ker se proizvod prvih izkorišča kot surovina za proizvodnjo novih, še boljših fero-legur v tretji in četrti peči.

Pa tudi sicer je ves delovni proces v tem kombinatu izdelan na najsoodnejših temeljih, ter popolnoma avtomatiziran in mehaniziran. Izredno dobro je rešeno tudi vprašanje klimatizacije in higijene v delovnih prostorih, saj bi sicer posebnost te industrijske veje predstavljala povečano nevarnost za zastrupljanje delavcev. Take nevarnosti pa v kombinatu sploh ni. Name-

sto pričakovane curka vročine občuti obiskovalec pri vходу v tovarniške prostore prijetno svežino, ki jo tudi sicer občuti v tej dolini pod Šar planino. Za vsak primer pa nosijo delavci v »Jugohromu« vseeno posebne zaščitne obleke in očala.

Mladi inženir iz tovarne mi je, naslonjen na ograjo druge tovarniške zgradbe, strokovno pojasnjeval delovni proces in »dolžnosti« posameznih naprav.

»Transportni trakovi in vagončki, ki jih vidite, potujejo neprestano od enega do drugega bunkerja, polnega surovini. Tam se napolnijo in nad samimi pečmi odpirajo svoje košare. Ko se peč napolni, se trije široki stebri avtomatično spuščajo v že zažareno maso. To so električne anode, brez katerih si ni mogoče zamisliti delovanja električnih peči. Po dveh urah pristopajo k pečem posebno oblečeni delavci, z zanimivimi pripravami, ki spominjajo na kopja. To je treba raztopljeno maso izliti, porinejo na dno peč električni in vrtni stroji, ki ji odpre pot. Ko pa skozi širok lijak prodre rdečkasto-rumeni curek razžarjene mase, katerega sijaj in vročina zaslepljuje oči, si dobro zavzorni delavci veselo manje roke. Končan je spet nov del dnevnega proizvodnje te dragocene mase ohladi in strdi, jo je treba samo še z jeklenim ključem razbiti v drobne delce ter sparikirano v sode odposlati velikim tovarnam v Češkoslovaški, Zahodni Nemčiji, Angliji, Švedski, Italiji, Švici in drugih državah, kakor tudi vsem železarnam doma.

Preko 11.000 ton bo znašala letna proizvodnja fero-legur in drugih izdelkov v »Jugohromu«, njeno vrednost pa ocenjujejo na preko 6 milijard dinarjev. »Jugohrom« pa se bo še nadalje razvijal. V njegovem sklopu graditve velike tovarne karbida. Poseben obrat bo proizvajal velike količine apna. Ko pa bodo začeli delovati tudi obrati za proizvodnjo kalcijevega karbida in cianamida, bo »Jugohrom« proizvajal tudi zelo važne kemične snovi ter visoko kakovostna umetna gnojila. To pa ni več daleč, ker se »Jugohrom« razvija hitreje in hitreje. Vzporoedno s tem pa raste tudi novo istoimensko industrijsko mestec, ki zagotavlja njegovim proizvajalcem prijetno in udobno življenje.

D. Muratovski

Stabilnost trga v Makedoniji

Zadnje sklepe zveznega izvršnega sveta o povečanju plač delavcev in uslužbencev ter o povečanju cen nekaterih predmetov, so prebravali, pristojni državni organi in družbene organizacije pravilno razumeli in sprejeli z zadovoljivostjo. Po objavi teh sklepov ni bilo nobenih kolebanj, še manj pa težnja za podražitev industrijskega ali karkršnega drugega blaga za široko potrošnjo, pač pa je ostal trg

stabilen. Cene živil in drugih predmetov so ostale na ravni prejšnjega meseca. Enak je tudi položaj z obrtnimi in drugimi uslugami. V nekaterih potrošniških središčih si celo prizadevajo, da bi njihove cene še znižali za kak odstotek.

Po mnenju odgovornih oseb v državnem sekretariatu za blagovni promet pri izvršnem svetu Makedonije, je ta pozitiven pojav predvsem posledica ukrepov republiknih in drugih merodajnih činiteljev, ki so bili pravčasno odrejeni, kakor tudi pametnega stališča gospodarskih organizacij. Tako je po objavi omenjenih sklepov zveznega izvršnega sveta so nekateri sekretariati za blagovni promet pri ljudskih odborih v Makedoniji organizirali sestanke, na katerih so sprejeli konkretne sklepe za dosledno izvajanje ukrepov. V Skoplju so na primer sklenili okrepiti tržno inšpekcijsko službo, ki bo v prihodnje stalno nadzirala gibanje cen živil in drugih predmetov. V Strumici, kjer so imeli samo enega tržnega inšpektoria, je ljudski odbor pooblastil še 12 uslužbencev, naj skrbje za cene in oskrbovanje mesta. Take in podobne sklepe so sprejeli tudi v drugih mestih Makedonije.

Na drugi strani so v skladu z državnim sekretariatom za blagovni promet Makedonije sprejeli občinski ljudski odbori v vseh večjih mestih Makedonije sklepe o določanju maksimalnih cen za najvažnejša živila v prodaji na

drobno, kakor tudi sklepe o prepovedi podražitve cen drugega blaga in uslug. V Skoplju, Bitolju, Tetovu, Stipu, Kumanovcu, Titovem Velesu in drugih mestih te sklepe že izvajajo. Tako so na primer v Skoplju maksimalni ceno krompirja na 18 din za kg, če bule pa na 40 din itd.

D. Muratovski

Hrvatski mladinci volijo

V Hrvatski volijo vodstva v organizacijah Ljudske mladine. Volijo na letnih konferencah mladinskih organizacij in so bile te konference v večini hrvatskih okrajev že končane. Računajo, da bodo volitve v približno 800 aktivnih Ljudske mladine te republike in da se jih bo udeležilo okoli 250.000 mladincev in mladnic. Po načrtu CK Ljudske mladine Hrvatske morajo biti volitve mladinskih vodstev končane do konca leta.

B. M.

Pripravlja se Makedonsko-vlaški slovar

Zanimanje za prvi slovar makedonskega jezika, ki bo obsegal okoli 50.000 besed in izrazov in ki bo v kratkem izšel, je zelo veliko. Nedavno pa so zbudili pozornost priprave še za nov slovar. Gre za makedonsko-vlaški slovar, ki ga pripravljata nekdanji lokalni novinar in založnik v Bitolju, Kosta Dogu, ki je po narodnosti Vlah, toda iz vrsten poznavalec makedonskega literarnega jezika. Kosta Dogu dela že dalje časa svoj slovar in upa, da bo v skorajšnjih prihodnostih lahko kronal svoja prizadevanja z uspehom. — Izdajo. Pri svojem delu zbira iz množičnega ljudskega govora makedonskih Vlahov besede in posebne izraze, kar vse zapisuje in ureja po abecednem redu. Dopisuje si tudi z mnogimi ljudmi iz drugih krajev Makedonije in izven nje v naši državi, kjer žive Vlasi. D. M.

OGLAS
SLOVENSKEM POROČEVALCU
GOTOV
USPEHI

Nova žičnica Velebit - Senj

Promet z žičnicami se v naši državi čedalje bolj razvija. Po turistični žičnici na Krkavec, ki so jo odprli v začetku avgusta, je na vrsti nova žičnica v Hrvatskem Primorju. Gre za žičnico Stinica-Alan, ki bo služila za prevoz lesa iz liških gozdov na jadrsko obalo. Zamisel o graditvi te žičnice se je pojavila že pred nekaj leti. Kakor je znano, ima Lika mnogo lesa, ki ga pošiljajo do morja, odtod pa z ladjami v razne kraje sveta. Zaradi zelo strmih in nepristopnih okolišev pa je pošiljanje lesa v luke otežkočeno in drago, ker prevažajo les izključno s kamioni, kar mnogo vpliva na ceno lesa in na finančni uspeh izvoza. Zato so že v prvih letih po vojni mislili na zgraditev žičnice. Po dolgih pripravah in raču-

nih se je je podjetje »Velebit« odločilo zgraditi. S pomočjo ljudskih odborov Reke in Senja je zagotovljenih 150 milijonov dinarjev, popolno žičnico pa so že nabavili v Veliki Britaniji za 200.000 dolarjev. Pripravljalna dela so se začela že lani in bodo v kratkem začeli montirati železno konstrukcijo te žičnice, ki bo med največjimi v Evropi.

Načrt za zgraditev žičnice so izdelali v konstrukcijskem uradu v Zagrebu, pri montiranju pa bo sodelovalo več jugoslovanskih podjetij, med njimi tudi podjetje »Termoelektra« iz Beograda. Izhodna, netovorna postaja bo na Alanu, na Velebitu, zadnja postaja pa bo v majhnem primorskem kraju Stinici, nedaleč od Senja. Jeklena vrva, po kateri bodo drseli vagončki s tovorom, bo napeta na

Trg s kmetijskimi pridelki

Nekatera potrošna središča so bila pretekli teden z jabolci slabo preskrbljena. Odkup je bil minimalen, cene so pa narasle. Večja potrošna središča bodo lahko dobila določene količine jabol iz zaloga, da se s tem prepreči nadaljnje zvišanje cen in zagotovi redna preskrba.

Trg s živino ni spremenil. Ponudba goveje živine je še vedno nezaodstna. V Novem mestu so cene mesu določene po občinskem LO na nižje kot so se prej prosti oblikovale.

Iz vseh področij poročajo o nezadovoljivi ponudbi krompirja, kar sicer ne vpliva na redno preskrbo potrošniških središč, glede na precejšen odjem neposredno pri proizvajalcih, vendar kaže ta pojav na to, da skušajo proizvajalci tudi za navadne sorte doseči višje cene. Pregled o cenah krompirja kaže tudi na to, da so pri zadržanah cene višje.

Preskrba z zelenjavo je še zadovoljiva, toda nekaterih sezonskih pridelkov, kot n. pr. paradiznikov, paprike je že manj v prodaji in tudi kvaliteta je slabša. Reden odkup če bule je še vedno izredno nizek.

Krompir z jabolki poteka sedaj urejeneje glede na ponudbo in povpraševanje. Zvišale so se cene. Primerjaj se (n. pr. na celjskem področju), da so zadruga prodajalca jabolka po najvišje dogovorjeni ceni, čeprav so jih nabavile po nižji.

Cene grozdju so glede na kvaliteto zelo različne. Trg je z njim dobro založen. Isto velja za hruske. Pričeli se bo odkup vinskega mošta. V glavnem se gospodarske organizacije držijo dogovorjenih cen.

Okraj	Cena pri KZ na drob. na deb.	Cena	Cena
KROMPIR:			
N. Gorica	11	15	32
Koper	11	14	13
Ljubljana	10	12	11
Celje	9,50	15	13
Maribor	10	14	11
M. Sobota	10	11	11
N. mesto	10	12	10,50
ZELEJE:			
N. Gorica	18	25	
Koper	25	33	30
Ljubljana	14	19	16
Celje	13	22	18
Maribor	13	18	15
N. mesto	17	25	
M. Sobota	14	15	
CVETACA:			
N. Gorica	35	42	40
Koper	42	50	
Ljubljana	55	48	
CEBULA:			
N. Gorica	70	80	
Koper	90	75	
Ljubljana	70	65	
Celje	78	70	
Maribor	80	65	
M. Sobota	75	75	
N. mesto	45	62	
PARADIZNIK:			
N. Gorica	11	18	16
Koper	25	30	
Ljubljana	32	28	
Celje	16	24	20
M. Sobota	16	20	
N. mesto	16	20	
PAPRIKA:			
N. Gorica	39	40	35
Koper	25	43	30
Ljubljana	25	69	52
Celje	36	60	53
M. Sobota	17	25	
N. mesto	17	25	
FIZIOLOŠKI STROČJU:			
N. Gorica	30	40	
Koper	30	65	
JABOLKA:			
N. Gorica	12	14	11
Koper	16	25	20
Ljubljana	16	25	21
Celje	18	24	21
Maribor	17	24	20
M. Sobota	15	22	20
N. mesto	18	25	20
GROZDJE:			
N. Gorica	43	60	50
Koper	55	65	
Ljubljana (II. kv.)	35	56	48
Celje	30	50	42
M. Sobota	70	80	
OREHI:			
N. Gorica	100	120	
Koper	130	150	
Celje	95	140	125
HRUSKE:			
Celje	20	33	25
M. Sobota	16	20	17
KOŠIČI O SREBRN. KVALITETE:			
N. Gorica	115	270	
Koper	120	275	
Ljubljana	120	270	
Celje	115	270	
Maribor	112	260	
M. Sobota	110	260	
N. mesto	110	280	
TELETA:			
N. Gorica	205	345	
Koper	205	350	
Ljubljana	200	370	
Celje	180	320	
Maribor	205	345	
M. Sobota	180	290	
N. mesto	195	340	
PRASICI:			
N. Gorica	195	350	
Koper	210	400	
Ljubljana	210	400	
Celje	185	360	
Maribor	210	370	
M. Sobota	210	380	
N. mesto	203	360	
LETOVCI:			
N. Gorica	19	20	
Koper	17	24	
Ljubljana	15	23	
Celje	14	15	
M. Sobota	18	25	
N. mesto	18	25	
MLEKO:			
N. Gorica	24	32	
Koper	22	29	
Ljubljana	27	31	
Celje	24,50	36	
M. Sobota	24	26	

JUGOSLOVANSKA KRONIKA

RAZSTAVA V POČASTITEV SUTJESKE

Združenje likovnih umetnikov Srbije pripravlja za 29. november razstavo del s temami iz narodnoosvobodilne borbe. Razstava, ki bo prirejena v Umetniškem paviljonu na Malem Kalemegdanu, bo posvečena petnajsti obletnici bitke na Sutjeski. Razstavljene bodo slike, grafične in plastike, ki so jih izdelali umetniki v času narodnoosvobodilne borbe in pozneje, razstava pa bo obsegala tudi dela padlih umetnikov. V pripravo sodeluje Zveza borcev Beograda.

KOMEMORACIJA STEVANU HRISTIĆU

V Narodnem gledališču v Beogradu je bila v nedeljo dopoldne komemoracija za skladateljem in dolgoletnim direktorjem beograjske Opere Stevanom Hristićem. Komemoracija se so udeležili predsednik Srbske akademije znanosti dr. Aleksander Belić, akademik dr. Kosta Todorović, upravnik Narodnega gledališča Milan Bogdanović, predstavniki Glasbene akademije, Združenja komponistov Srbije in številni člani beograjskega Narodnega gledališča. O pokojnem skladatelju in njegovem delu je govoril pomočnik direktorja Opere Branko Dragutinović, člani

delovalo deset stalnih kateder, med katerimi so splošna, katedra za individualno in družinsko vzgojo, za strokovno izobrazbo delavcev in druge. Delavska univerza išče

fragmentov centralne kurjave iz četrtega stoletja. Veliko umetniško zgodovinsko vrednost pa ima tudi del dobro ohranjenega talnega mozaika, velikega približno petnajst kvadr

nimi čestitkami, ki jih je ob tej priložnosti umetnica prejela, so tudi čestitke predsednika Tita.

PREMIERA V BEOGRADU

Beograjsko dramsko gledališče je te dni uprizorilo krstno izvedbo nove drame Igorja Torcarja »Na robovih rastajo smrečice«. Dramo je režiral Jovan Putnik, scenograf je bil Vlado Marenić, v glavnih vlogah pa so nastopili Olga Stanišavljević, Krumo Stojanović, Anton Pejić in Boja Mirić. O uprizoritvi je obširne poročal ugledni gledališki kritik Eli Fincl.

KNJIŽNA RAZSTAVA V PRISTINI

Razstava »Založniška dejavnost 1938 v Srbiji«, ki so jo odprli pod pokroviteljstvom predsednika Izvršnega sveta Kosova in Metohije Fadila Hodže v Pristini, je pokazala izreden razvoj in napredek založniške dejavnosti v šiptarskem jeziku, ki jo predstavlja založba »Rilindža« v Pristini. V trinajstih letih dela je izločila izdala 626 knjig v skupni nakladi nad štiri milijone izvodov. Precejšen odstotek izdanih knjig predstavljajo dela domačih šiptarskih avtorjev, posebno široka in bogata pa je prevodna literatura. Poleg prevodov jugoslovanskih pisateljev posreduje založba šiptarskim bralcem najuglednejše svetovne pisatelje od Shakespeara, Balzaca in Puskina do Flauberta, Rollanda in sodobnih pisateljev.

Aleksander Luković: Klovn na konju

vedno nove oblike dela. Letos bo začela s delom večerna politična šola, ki bo trajala devet mesecev. Posvetovalnici za starše šolskih in predšolskih otrok se bodo letos pridružile nove posvetovalnice.

dratnih metrov. Našli so tudi ostanke fresk in precej priimerkov rimskega denarja.

JUBILEJNA RAZSTAVA BEZE VUKANOVIĆ

V umetniškem paviljonu na Malem Kalemegdanu so odprli razstavo del Beze Vukanović, s katero so počastili 60-letnico najstarejše srbske žive slikarke. Razstavo je priredilo Združenje likovnih umetnikov Srbije. Odprli jo je predsednik ULUS Pedja Milosavljević in prikazal umetniški razvoj jubilarke. Med števil-

RAZSTAVA POLJSKIH UMETNIKOV V BEOGRADU

V Galeriji ULUS v Beogradu razstavljata te dni poljska umetnika Hana Dobkowska Lapinska in Tadeusz Lapinski. Umetnika razstavljata 35 litografij, ki so jih v pretežni meri inspirirali jugoslovanski pejsaji. Razstava bo odprta deset dni.

ARHEOLOŠKE IZKOPANINE V SREMSKI MITROVICI

V Sremski Mitrovici že dve leti vodijo izkopavanje ostan- kov rimskega mesta Sirmiuma in so odkrili že nekaj pomembnih najdb. Med najbolj zanimivimi je vsekakor odkritje razmeroma dobro ohranjenih

Opere pa so izvedli nekaj odlomkov iz Hristićevih del. Zvečer je bila na programu Narodnega gledališča Hristićeva »Ohriška legenda«.

JUGOSLOVANSKI NAGRAJENEC NA MEDNARODNI RAZSTAVI FOTOGRAFIJ

Na mednarodni razstavi umetniške fotografije v Budimpešti je dobil eno glavnih nagrad Zlatko Surjak za fotografijo »Vlak prihaja«. Nagrado je podelil Fond za uporabno umetnost Madžarske. Poleg Surjaka razstavljajo v Budimpešti še trije jugoslovanski udeleženci. Na razstavi sodeluje trinštirideset držav.

PRVI STIPENDISTI FONDA »MOŠA PIJADE«

Upravni odbor fonda »Moša Pijade« je pod predsedstvom Rodoljuba Colakovića izbral likovne umetnike, ki bodo kot stipendisti fonda odšli na dvomesečni študij v inozemstvo. Upravni odbor je izbral tudi Zdenka Kalina, Franceta Siano, Marija Preglja in Karla Putriha. Upravni odbor se je pri izbiri stipendistov ravnal po načelu, da naj odidejo v inozemstvo za priznani umetniki, ki so z doseženimi uspehi pokazali kvalifikacijo za inozemski študij. Večina stipendistov bo odšla v Francijo, dva pa bosta odšla v Italijo in Finsko.

10 KATEDER NA DELAVSKI UNIVERZI V VRŠCU

Delavska univerza v Vršču se je preosnovala v ustanovo s samostojnim finansiranjem in s tem dobila nove pogoje za svoje delo. Letos bo na njej

Za kvaliteto in množičnost

V koledarju »Svoboda« in prosvetnih društev za oktober smo zasledili številne omembe vredne dogodke. Nekaj je takih, ki se posebej spodbujajo. Drugi so spet zanimivi, ker naenkrat probleme, ki že dolgo razburjajo družbeno življenje.

Za sodelovanje na drugi olimpijadi pevskih zborov v Parizu je bil kot drugi jugoslovanski predstavnik določen mešani pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja. Tekmovanje je bilo zaradi mednarodne razstave v Bruslju prestavljeno na november. Iz neznanih vzrokov pa došle nismo dobili nobenih sporočil, ali bo olimpijada ali je ne bo, in če bo zaradi pomanjkanja deviznih sredstev mešani pevski zbor »France Prešeren« sploh lahko odšel na pariško tekmovalje.

Letošnja jesenska in pozneje tudi zimska sezona naj bi stekli v znamenju poglobljene aktivnosti naših društvenih delavcev,

da bi dosegli ustanavljanje ljudskih univerz po vseh večjih središčih. Univerze naj bi imele poklicne upravnike. Že dolgo so tudi v načrtu poklicne občinske knjižnice. O enih in drugih bodo še posebej razpravljali na seji sveta Svoboda in prosvetnih društev Slovenije, ki bo sredi oktobra. Vloga ljudskih univerz in knjižnic s trdnim zaledjem je že dolgo podrobno opredeljena. Čas terja akcij.

V oktobru in novembru bo priredil glasbeni svet pri Zvezi Svoboda dva enotedenska seminarja za mlajše kapelnike godb na pihala in enotedenski seminar za mlajše pevce, ki smo ju že napovedali in se v našem tisku tudi že razpisali o njihovi pomembnosti. Oba seminarja bosta združena s praktičnim dirigiranjem. Kapelniki bodo imeli vaje pri godbi ljudske mlilice, zborovodje pa bodo vodili v radijskim pevskim zborom. Seminarja za kapelnike se bo udele-

žilo predvidoma dvakrat po 15 tovaršev, pevovodski seminar pa bo vključil v delo več kot 30 pevovodij. Seminarja za kapelnike bosta vodila tovaršija Jože Brun in Rudi Starč, pevovodski seminar pa pripravljajo Rado Simoniti, Radovan Gobec in Slavko Mihelič.

Se posebna vest: Zveza Svoboda in prosvetnih društev Slovenije razpisuje za leto 1959 revijo igralskih skupin Slovenije, ki naj bi se vršila konec maja v Velenju. Trajala bo teden dni, na njej pa bo predstavilo svoja dela osem do deset igralskih skupin, ki jih bo določila žirija. Zanimiv je sklep, da bodo organizatorji upoštevali vse predložitve, ki so se izoblikovali ob letošnji prvi reviji v Velenju. O njih bomo še posebej poročali. Vsklajene predstave in temeljito studiozno delo po njih obetajo zanimivi slovenski amaterski gledališki dogodek. -mgh-

nutna kampanja ali »ideološki« pismo lahko odločilno vpliva pri nakupu filma. Zgodil se, da se kak film znajde v prav posebnem položaju. »Dolina miru« nomeni na primer za nekoga ameriško propagandno, za drugega pa nasprotno — zaradi partizanov — komunistično. Videti je pač, da ni vseeno, od katere strani pride mir.

Dvig kvalitete naših filmov jim bo seveda najučinkoviteje utrdil in razširil pot v svet. Puljski festival že precej pomeni, uspeh na mednarodnem festivalu pa v ta namen še več. Problematika plaširanja filmov preko meja je vsekakor komplicirana, bolj kot jo prikaže takole bežno razmišljanje. Tiče pa se seveda predvsem proizvodnih podjetij in distributerjev — pa ustvarjalcev filmov, da se lahko vsaj upravičeno jezijo na distributerje, da ne »znajo« prodati filma — če napravijo dobrega. Prvi in glavni namen filma, ki gre po svetu, pa je afirmacija naše filmske in splošne kulture, prispevek, ki ga lahko da naš film veliki zakladnici umetniških vrednot vsega sveta, ki povezujejo, združujejo in plemenitijo ljudi.

Pišo France Stiglic (Konec v petek)

Marijan De Reggi: Stara Ljubljana

OB RAZSTAVI SREDNJEVEŠKIH FRESK V BEOGRADU

Bogata umetnost velike epohe

Ze dolgo ni nobena podobna prireditev vzbudila toliko razgibanosti kot ta, ki jo ob vzhodu krasijo stare srbske srednjeveške zgrade. Z veliko razstavo naših srednjeveških fresk so se vrnila spomini na čase, ko se je slikarstvo razvijalo hkrati z graditvijo in tudi s pisanjem prvih knjig. Upravnik Galerije fresk v Beogradu dr. Milan Kasanin je ob tej izredni razstavi izjavil, da je njen poseben, ve-

nas kot dediščina po naših prednikih. Se več — bist, ki so opevali veličino in preteklost tega časa, niso bili trubadurji ne največji pesniki, temveč anonimni nadarjeni mojstri naših narodov, ki so v poltemi samostanskih zidov zapuščali sledi svojega neumrljivega duha, svojega navdahnjenja in tudi življenske radosti. Saj naši samostani nikoli niso bili le molitnice. Vedno so bili predvsem

Ze dolgo ni nobena podobna prireditev vzbudila toliko razgibanosti kot ta, ki jo ob vzhodu krasijo stare srbske srednjeveške zgrade. Z veliko razstavo naših srednjeveških fresk so se vrnila spomini na čase, ko se je slikarstvo razvijalo hkrati z graditvijo in tudi s pisanjem prvih knjig. Upravnik Galerije fresk v Beogradu dr. Milan Kasanin je ob tej izredni razstavi izjavil, da je njen poseben, ve-

Portret carja Dušana iz leta 1349 — v Lesnovem pri Kratovu v Makedoniji

likli čar prav v tem, da v vsakem obiskovalcu z močno emotivno silo spodbudi doživljanje epohe in družbe, ki je lahko ustvarila taka umetniška dela. »Ta epoha«, je poudaril, »nam ni tuja nič daljna, saj živj v pomembna kulturna središča. V dolgih suženjskih letih so bili središča, kjer se je ob otočnih zvokih gosli in nenehnem beudenju slikarjev ohranjal in razjarjeval magični plamen svobode.«

15 LET SARAJEVSKEGA »OSLOBODJENJA«

Glasilo Socialistične zveze delovnih ljudi Bosne in Hercegovine proslavlja petnajstletnico izhajanja. Prva številka lista je izšla v Trnavi pri Bijeljini leta 1943, redakcijski odbor pa so sestavljali Rodoljub Colaković, Avdo Humo, Hasan Brkić in Pašaga Mandžić. Na svečani seji je delavski svet sklenil vzdigniti spopisno ploščo na zgradbi v Trnavi in na hiši v Jajcu ter

zbrati sredstva za graditev spominske šole na Medžedzem brdu pri Sanici. Ustanovitelji in sodelavci lista med NOB bodo prejeli posebne diplome.

Naš film gre po svetu

Po tednu jugoslovanskega filma v Poljski

Vse, kar ostane filmskemu ustvarjalcu po končanem delu, so majhne sličice, nanizane na petintriinšestdeset milimetrov širokem traku, zvitem v kolobarje. Na dolžino preračunano je tega traku običajno dva tisoč pet sto metrov. Delo, ki traja najmanj šest mesecev, lahko pa tudi dve leti, se strne v uro in pol prikazovanja na filmskem platnu, toliko časa traja predstava v kinematografu, na uro in pol je preračunano dogajanje filmske zgodbe.

Ozvočen filmski trak, zavrt v kolobarje, gre nato na pot. Zdrsi skozi projektor in žarčaste ogelje osveti in ošini na platnu filmsko povest. Gledalec z ene strani sveta vidi, kako živi človek na drugi strani, kakšni so tam kraji in ljudje, kultura, gospodarstvo, kakšno je tam življenje in kakšne drame ali komedije rojstva čas. Gledalec gleda, spoznava, doživlja, se joče ali smeje, kakršna je pač povest, ki je prišla posneta na

filmski trak iz daljne dežele pred njegove oči. Film nima meja. Govori v razumljivem jeziku za vse ljudi s svojim lastnim izrazom, povest podnasloviti ali očitviti usta z domačih besedo ni nobena težava. Film na najbolj enostaven, neposreden in prepričljiv način spoznava dežele in ljudi med seboj — dobri filmi postanejo last vsega sveta.

Film gre na pot po kinematografih običajno najprej po svoji domovini. Vsak državljan ga lahko pogleda in prikrita, ali pa odkriva z glavo — vsak — najostrejši kritik in najbolj povprečni gledalec. Tako film dobi svoje domovinsko spridevalo, uradno in neuradno, ter čaka, če ga gledalci niso odklonili, na potni list, da se odvrta po svetu. Film res nima meja — toda imajo jih države. Geografske in tudi druge, ki capirajo filmu pot v svet, kamor neurtudno stremi, če že ne zaradi svojega poslanstva, pa

zaradi svojega izvirnega komercialnega greha.

Letna svetovna filmska proizvodnja je obilna. Boj za tržišče ni nič manj oster in neustojljivej kot oni za jeklo ali svilo. Ekonomski interes poriva film preko meja, a prav isti interes mu često brani vstop. Vrednost filma glede na njegovo kvaliteto je seveda glavna deviza toda razni drugi, številni interesi ustvarjajo prave labirinte, skozi katere se prebija film v svet. Znana resnica, da velike ribe jedo majhne, ima žal tudi tu svojo veljavno. Razen komercialnega je živ seveda tudi politični interes, ki je včasih razumljiv, včasih pa pomeni filmu mejo, proti kateri je vsak potni list izdan na podlagi kvalitete brez moči. Kot vsako drugo umetnost, tako tudi film rodi ustvarjalnost posameznega naroda. Če mu ta prizna vrednost, naj gre po svetu, ker je to v njegovem izraznem svojstvu in poslan-

stvu. Nerodno je le, da film, zvit v kolobarje in oмотan v paket, pomeni le preveč ali pa sploh samo trgovski artikel.

Jugoslovanska filmska proizvodnja si je kljub svoji mladosti razmeroma hitro utrla pot v svet. Od petinosemdesetih izdelanih igranih filmov jih je bilo prodanih v inozemstvo »veko petdeset. To ni malo, tako glede na jakost naše proizvodnje, kakor glede kvalitete filmov samih. Prodaja naših filmov pa je zvezana z velikimi težavami. V kinodvorci in zapadnih deželah je prišlo le malo filmov. Jugoslavija kot filmska proizvodnja za tamošnjega distributerja ali lastnika kinoplač ni zanimiva. To ji ob poplavi filmov znanih in močnih produkcij z zvenečimi igralskimi imni dovolj razumljivo. Zakeri bi tvegali s filmi neznane produkcije, če imajo dovolj filmov, ki jim bodo zanesljivo napolnili dvorane in blagajno. Razen tega pa je tu in tam treba računati še s političnimi redsodki. Več naših filmov je bilo prodanih v vzhodne demokratične dežele. Tudi tu so, vsaj pri nekaterih, interesi posebne vrste in čisto vplivajo pri nakupu filmov posebna estetska, še bolj pa politična merila. Tre-

Kerstin Palo bi bila že lahko ena največjih švedskih filmskih zvezdnic, če ne bi imela smole, da je — prevelika... Visoka je 190 cm in zanjo ne morejo dobiti primerljivih partnerjev. Kerstin je lopa, razen tega pa nadarjena. Igrala je samo v enem filmu, potem pa se je vrnila k prvotnemu poklicu in je zopet foto model.

KOPER SREDIŠČE ZA PROIZVODNJO CVETLIČNIH DIŠAV

Dve sto petdeset hektarov bo pridobila koprška okolica z izsušitvijo Skocjanskega zaliva. To področje polnijo z blatom in peskom, ki ga dvigajo z morskega dna pri poglobljanju tovrstnega pristanišča. Prvotno so nameravali ta veliki kompleks uporabiti za ureditev velikanske vrtnarije, pozneje pa se je pojavil zanimivejši načrt, ki ga je sprožila tovarna mila v Piranu.

Tovarna potrebuje eterična olja in dišave za proizvodnjo kakovostnega toaletnega mila, kar pa je treba uvažati za drage devize. Tovarna si hoče urediti destilerijo, v kateri bo mogla predelovati cvetlice, ki bi jih gojili na novem področju. V poštev pridejo predvsem vrtnice, iz katerih pridelujejo drago rožno olje, ki je prvovrstna surovina za parfume. Za gojitev povrtnin, ki so jih prvotno hoteli gojiti, bi morali ozemlje razsoliti, kar bi trajalo več let, vrtnice in druge cvetlice pa niso tako zahtevne in bi mogle že prej uspevati.

Na 230 hektarjih površine bodo torej gojili razne cvetlice in vrtnice bolgarskega tipa, na ostalem obrobem delu pa bodo zasadili hitro rastoče vrste evkaliptusa, ki bo ščitil področje pred severnimi in hladnejšimi vetrovi, razen tega pa dajal surovino za olje, ki ga uporabljata prehrambena in lepotilna industrija. Grečice bodo pa obrobili z nasadi sivke, ki daje prav tako dragoceno olje.

Račun je preprost in stvaren. Ureditev nasadov bo stala 230 milijonov dinarjev, cvetlice pa bodo dale že po prvem letu pridelek v vrednosti okrog 260 milijonov dinarjev. Če bo šlo vse, kakor je predvideno po računih agrrobiologa koprške vodne skupnosti dr. Ante Rowadom-skega, dobi Koper v doglednem času ne le nov dragocen vir dohodkov, marveč tudi veliko priljubljenost za domači in mednarodni turizem.

Japonski rokoborci niso v zadregi za naraščaj. Največ upov polagajo v 17-letnega Eisaburo Hasijino, ki tehta nič manj kot 155 kg! Težave ima samo pri kovanju, ker izteče iz lesenega škafa zmeraj vsa voda, kadar mladi atlet sede vanj... Sicer je pa silno gibčen in odlični rokoborec.

VELIKA STAVA

PO POVESTI SAMUELA JOVILLA
RISE MIKI MUSTER

193. Jim je ostal resen in se je začel ozirati po pripravnem orožju. Nasel je grčavo hrastovo vejo in jo s kamnom obdelal v močan kij. Ko je Peter videl tovarševje priprave, se je tudi sam oborožil. »S temle orožjem bova pognala v beg celo čredo tvojih indijanskih vragov!« je zamahnil s svojim kijem v smer, kamor je iztekel resosmah.

Te dni se je pripetila v britanskih vodah nenavadna nesreča, ki je imela tragičen konec. Dvomotorni Scimitar je padel v morje in se plaval nekaj časa na površju. Pilot je zman poskušal odpreti streho kabine, čeprav mu je pri tem poskusu prihitel na pomoč helikopter, ki je spustil po vrvi do vodne gladine reševalca. Pred očmi reševalca in pilota helikopterja se je letalo pogreznilo v morje in potegnilo s seboj vso posadko.

Križanka

1	2	3	4	5	6
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					

Napredek šolstva v Iranu

Iranska vlada je pred kratkim objavila petletni načrt za strokovno in industrijsko šolstvo. Odprli bodo številne nove šole v velikih podeželskih središčih. Pouk na teh šolah bo trajal tri leta. V njih se bodo šolali varilci, mehaniki, vozarji, livarji in specialisti za druge tehnične dejavnosti. Učenci, ki bodo uspešno končali šolanje, bodo mogli nadaljevati študij na višjih industrijskih šolah, ki jih tudi predvideva petletni načrt.

Ameriška televizija merilo priljubljenosti

Predsednik ZDA Eisenhower je doživel pred kratkim neprijetno razočaranje, ko se je preprčal o tem, da televizija ni samo sredstvo za propagando in vpliv na javnost, temveč tudi prav natančno merilo za priljubljenost posameznih državnih voditeljev. V začetku septembra je hotel Eisenhower govoriti po televiziji ameriškiemu narodu o nevarnosti krize na Daljnem vzhodu ter zagovarjati svojo politiko v zvezi s Kitajsko. Izmed treh ameriških televizijskih družb je prenašala samo ena — in sicer najmanjša — njegov govor neposredno. Ostali dve sta ob istem času predvajali neko veseloigro in ugankarsko oddajo, Eisenhowerjevo oddajo pa sta oddajali po večernih vesteh ob 23.15 uri. Vodstvi obeh televizijskih družb sta ta ukrep zagovarjali s tem, da bi sicer njihovi druž-

Drobiž

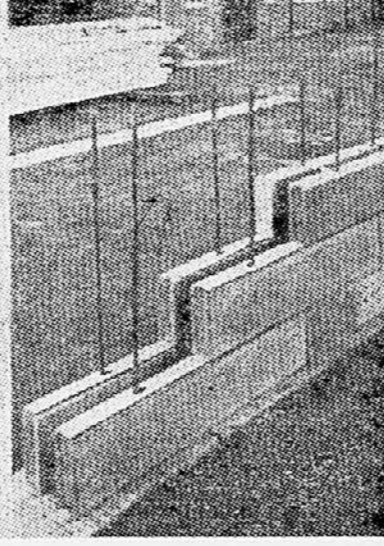
- Šef policije v Texasu je razposlal uslužbencem razpis, v katerem pravi, da služboči prometnik ne sme žvižgati lepim ženam za volanom drugače, kot če je za to dan zadosten vzrok. Pa je dejal Tommy, da torej sme požvižgati deklici v avtu, če jo hoče vprašati, ali ima zanj čas zvečer. Saj je to zadosten razlog, kaj ne?
- Angliška »sex bomba« Diana Dors je prišla na neko prireditve v Las Vegasu v popolnoma prozorni večerni obleki. K temu je dejala, da nima nič lepšega glasu, niti igralskega talenta, temveč samo — lepo postavo. Zakaj je torej ne bi pokazala?
- Ameriška davkarila je dobilo lani več ko milijon dolarjev davkov na podlagi priljav. Demonecator delijo v glavnem v tri skupine zakonske žene, ki so jim izdatki njihovih mož sumljivo nameščeni, ki niso dobili zahtevanega povznanja, tajnice, ki so se sprle s feji.
- Prijubljeni filmski izralec Curt Jürgens se je četrtič poročil s francosko manekino Simone Bucheron, 22-letno alžirsko lepoticco.
- Zupan nemškega mesteca Herten je našel v arhivu med nereseno pošto pošiljko s 300 tablicami čokolade, več deset kilogramov peciva in sladkarij. Pošiljka je bila vsa pokverjena, šlo je pa za pomoč švicarskega Rdečega križa hertenskim otrokom iz leta 1947.

194. Ko sta stopala dalje po gozdni stezi, je Jim pripovedoval, koliko škoda dela Indijancem močni, krvoločni resosmah. Potem je Petra »potolažil«: »Res sem v skrbeh zate, Rosomah, te bo gotovo napadel!« Peter se je branil: »Zakaj samo mene ali tebe ne more?« »Rosomah napade samo tistega, kogar si ogleda in ovoha. Mene ni videl.«

RESITEVE SOBOTNE KRIZANKE

VODORAVNO: 1. suplent, 8. Kvarner, 9. ion, 10. Ava, 11. CZ (Cankarjeva založba), 12. os, 13. anemija, 17. Itaka, 18. kajak.

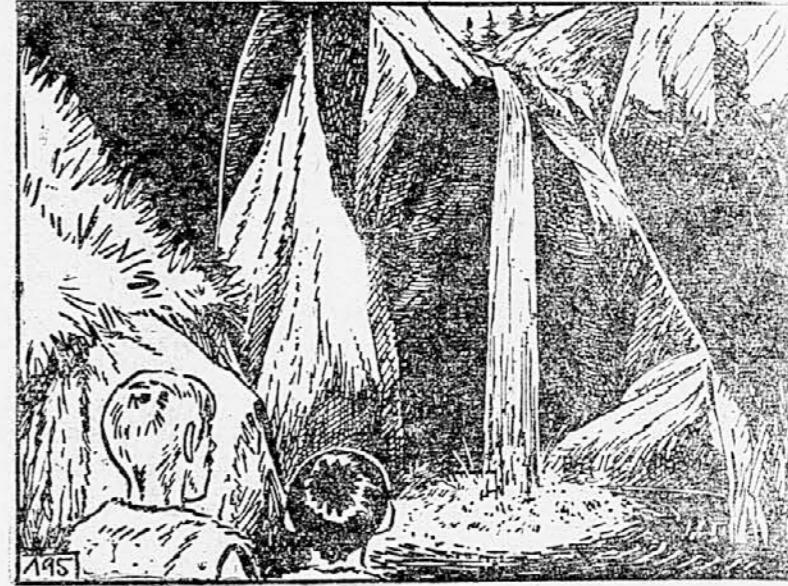

Neka angleška gradbena tvrdka je patentirala nov izum. Gre za posebno vrsto opeke, ki se nataka na jeklene palice, tako da ni treba zidati več z malto. Taka gradnja je veliko hitrejša, razen tega pa je mogoče zgradbo s takim zidom porušiti in prestaviti brez težav. Enodružinska hiša se more postaviti s to opeko v 24 urah.

IZ SOLE

— Leta 1769?
— ... se je rodil Napoleon!
— Leta 1772?
— ... je bil Napoleon star tri leta!

195. »Pojdi no, kaj me strašiš s takimi vražami!« je zaklical Peter. »Mahnil bom zverino po butici, da jo bodo minile vse skomine!« Potem sta prijatelja nehala s pogovorom in z zanimanjem opazovala lepo pokrajino, ki se je razgrnila pred njima: z visoke razpoke granatine stene se je spuščal slap in se cepil v neshtevne vodne pramene.

Tihor globokol

»Tukajle smo!« sem mislil: »Tule prihaja stari očka vseh globinskih bomb!« Ko je šel rušilec nad nami, se je Walrus dobesedno valjal po vodi. Slišali smo val dodatnega pritiska in po spremembi v višini njegovih piskov občutili, kdaj je oddajal mimo nas. Tik pred tistim, ko se je to zgodilo, se je položaj, od koder je prihajal zvok, širil in širil in končno zaselgel vseh tri sto šestdeset stopinj okrog nas. Enaindevetdeset čevljev, so pripovedovali globinomeri. Cas je — čas je — zdaj prihaja.

UAM! Dolgo, rušilno, katastrofalno rjovenje! Luči so ugasnile. Vrglo me je na tla, pa sem se oklenil kablov za vzdigovanje periskopa z obema rokama. Občutil sem z njima, bila sta še živa. Tam za menoj je ležal nekdo na tleh — ko sem tipal za njim, me je med norim poskakovanjem Walrusove velike jeklene lupine izpodneslo in vrglo z vsem telesom nanj. Bil je vlažen, vlažen in topel in nepremičen.

Ko sem se poskušal postaviti na noge, sem se zavedel, da se je gibanje ladje spremenilo. Bili smo na površju. Ladja je bila še zmerom povešana s kljunom precej navzdol, a valjanje in poskakovanje je mogel povzročiti samo valujoči razor, ki ga je pustila za seboj ladja, ki nam je pravkar plula nad glavami. Naša krma je bila brez dvoma visoko v zraku — lepa tarča. Še vedno sem se oprjel kablov pri periskopu in na svojo veliko grozo zagledal v dnu periskopove odprtine svetlobo! Potem se mi je nenadoma zablislilo: iz vode je gledal tudi vrh periskopa, čeprav je bil ta potegnjem v notranjost, in tako je svetloba padala skozenj na dno odprtine. Da bi se preprčal ali je res tako, sem posegel po drugem periskopu, pogledal navzdol v odprtino in tudi tamkaj zagledal svetlobo.

V opazovalnem stolpu še zmerom tema kot v rogu. Med pripravami za obmetavanje z globinskimi bombami smo zaprli vrata med nami in kontrolnim oddelkom, tako da zdaj ni bilo z njim nobene zveze razen telefona — ki pa je bil ta hip kajpak neuporaben. Vsa notranjost naše podmornice se je spremenila v veliko resonančno skrinjico, ki je sprejemala in oddajala grmeče zvoke. Ko bi vsaj videli!

»Prižgite zasilne luči!« sem zavpil. Če bi bil zašepetal, bi bil učinek prav isti. Zasilne luči je treba prižgati. Običaj je zahteval, da jih mora v primeru, ko je razsvetljava pokvarjena prižgati tisti, ki stoji najbližje stikala.

Na globinomer že tako ni treba gledati! »Vsi naprej z vso močjo!« »Z vso močjo« sem bil ukazal že prej, zdaj pa sem podzavestno poskušal vnovič uveljaviti prejšnje povelje. Sredi oglušujočega grmenja sem vpil na ves glas. Morda me bo slišal Quin, morda se bo lahko prerinil do krmilnega oddelka, ali pa me bo slišal Oregon v drugem koncu opazovalnega stolpa in bo spet trikrat pozvonil za vso mogočo hitrost. Tam zadaj se jim je najbrž godilo precej slabo, a ukaz za »vso mogočo hitrost« bo v teh okoliščinah vzpodbodel Larta, da bo odprl reostate do zadnjega in pognal iz akumulatorjev vso energijo, kar je lahko pošljejo v vijake.

Hrup se je nekoliko umiril. Nisem vedel, koliko globinskih bomb je eksplodiralo okrog nas, morda cel ducat skoraj hkrati, in niti tega nisem mogel reči, ali je Walrus preživel ali ne. Vedeli smo, da je opazovalni stolp še cel. Ker smo zaprli vsa vrata in ventilatorje, nam sprememba pritiska ni mogla naznaniti, ali je voda vdrla v kak drug oddelek. Ker je bila krma na površju, bi nam luknja v njej sploh ne mogla povedati ničesar, kvečjemu rahlo zmanjšanje pritiska, ki se je v Walrusu pod vodo že nekoliko povečal. Kmalu bomo vedeli, takoj, ko jo bomo potegnili navzdol.

Velika naglica je zanesla rušilec precej daleč od nas. Spet sem zasilil njegove vijake — tokrat na srednji levi strani. Plul je natanko nad nas. Naše edino upanje je bilo v tem, da je morda nastavil sprožilce na globinskih bombah na preveliko globino, da nas kljub temu, da smo na površju, to ne bo moglo preveč poškodovati — a ni bilo časa za razmišljanje o poškodbah, ki nam jih je in nam jih še bo prizadejal. Čez nekaj sekund bodo žvižgale proti nam štiripalčne granate. Nemudoma smo se morali potopiti!

Poleg lestve na most je bilo stikalo za zasilno razsvetljava. Zbral sem se, opotekaje posegel po njem, se za hip obotavljal in ga potem zasukal. Na obeh straneh opazovalnega stolpa so se prižgale blede luči.

Opazovalni stolp je bil tak, kakor da bi divjal skozenj ciklon. Mizo za karte Hughu Adamsa je vrglo iz ležišča in zavaliło na tla. Hugh je še vedno ležal na tleh. Gotovo je bil on tisti, ki sem se spotaknil ob njem. Keith je bil še zmerom na svojem mestu in se krčevito oprjel ročajev na TDC, z nogami pa se je upiral v vogal kotomera. Poleg njega je stal Jim, ki se je tresel po vsem telesu; bel je bil kot papir, a ranjen očitno ni bil. A ta hip vsi ti niso bili pomembni. Oregon je stal še zmerom pri svojem krmilnem kolesu in videti je bilo, da ni okrog njega nobene okvare. Quin je sedel na tleh in se držal za levo roko. Na njej je bila grda rana, iz katere mu je kapljala kri na hlače. Sicer pa je bil videti zmožen za nadaljnje delo.

»Quin!« sem zatulil. »Vsi naprej z vso razpoložljivo hitrostjo!«

Z izrazom bolečine na obrazu je kurat posegel navzgor z ranjeno roko in ponovil povelje v slušalko. Na steni opazovalnega stolpa je bil pod ploščo za sprožilce pritrjen telefon, ki smo ga uporabljali za sporočanje povelj po ladji. Posegel sem po njem in pritisnil na gumb. »Kontrolni!« Nemudoma je prišel odgovor:

»Da, kontrolni!« Na drugem koncu žice je bil Tom Schultz in spominjam se, kakšno olajšanje sem začutil, ko sem spoznal, da deluje vsaj en del ladje.

»Zdaj smo deloma na površju, Tom. Ali jo lahko spraviš navzdol?«

»Bom poskusil, sir.«

»Ali si odprl zaklopke?« Možno je bilo, da so plini, ki so nastali pri podvodnih eksplozijah, vdrli v obtežilne tanke in zdaj, ko smo bili na površju, je bil morda v njih tudi zrak.

»Da, sir,« je spet odvrnil Tom.

»Tukajle smo!« sem mislil: »Tule prihaja stari očka vseh globinskih bomb!« Ko je šel rušilec nad nami, se je Walrus dobesedno valjal po vodi. Slišali smo val dodatnega pritiska in po spremembi v višini njegovih piskov občutili, kdaj je oddajal mimo nas. Tik pred tistim, ko se je to zgodilo, se je položaj, od koder je prihajal zvok, širil in širil in končno zaselgel vseh tri sto šestdeset stopinj okrog nas. Enaindevetdeset čevljev, so pripovedovali globinomeri. Cas je — čas je — zdaj prihaja.

UAM! Dolgo, rušilno, katastrofalno rjovenje! Luči so ugasnile. Vrglo me je na tla, pa sem se oklenil kablov za vzdigovanje periskopa z obema rokama. Občutil sem z njima, bila sta še živa. Tam za menoj je ležal nekdo na tleh — ko sem tipal za njim, me je med norim poskakovanjem Walrusove velike jeklene lupine izpodneslo in vrglo z vsem telesom nanj. Bil je vlažen, vlažen in topel in nepremičen.

Ko sem se poskušal postaviti na noge, sem se zavedel, da se je gibanje ladje spremenilo. Bili smo na površju. Ladja je bila še zmerom povešana s kljunom precej navzdol, a valjanje in poskakovanje je mogel povzročiti samo valujoči razor, ki ga je pustila za seboj ladja, ki nam je pravkar plula nad glavami. Naša krma je bila brez dvoma visoko v zraku — lepa tarča. Še vedno sem se oprjel kablov pri periskopu in na svojo veliko grozo zagledal v dnu periskopove odprtine svetlobo! Potem se mi je nenadoma zablislilo: iz vode je gledal tudi vrh periskopa, čeprav je bil ta potegnjem v notranjost, in tako je svetloba padala skozenj na dno odprtine. Da bi se preprčal ali je res tako, sem posegel po drugem periskopu, pogledal navzdol v odprtino in tudi tamkaj zagledal svetlobo.

V opazovalnem stolpu še zmerom tema kot v rogu. Med pripravami za obmetavanje z globinskimi bombami smo zaprli vrata med nami in kontrolnim oddelkom, tako da zdaj ni bilo z njim nobene zveze razen telefona — ki pa je bil ta hip kajpak neuporaben. Vsa notranjost naše podmornice se je spremenila v veliko resonančno skrinjico, ki je sprejemala in oddajala grmeče zvoke. Ko bi vsaj videli!